

Türk Akademisyenlerin Yağmacı Dergilere İlişkin Görüşleri: Bir Nitel Betimsel Çalışma

Perceptions of Turkish Academicians about Predatory Journals: A Qualitative Descriptive Study

Gülçin Mutlu*

To cite this article/ Atıf için:

Mutlu, G. (2020). Türk akademisyenlerin yağmacı dergilere ilişkin görüşleri: Bir nitel betimsel çalışma. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 8(1), 107-134. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.8c.1s.6m

Öz. Son yıllarda bilimsel etik kurallarını açık erişim maskesi altında istismar eden yağmacı dergilerin sayısında büyük bir artış olmuştur. Bu anlamda, bilim etiği ve bilimsel iletişim mantığını korumak adına bu dergilere ilişkin araştırmacıların farkındalık düzeylerinin belirlenmesi bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ihtiyaca hizmet etmek için, bu çalışma Türk akademisyenlerin yağmacı dergi kavramından ne anladıklarını betimlemeyi ve onları bu tür dergilerde yayın yapmak zorunda bırakan nedenleri ortaya koymayı amaçlamaktadır. Temel nitel betimsel deseninin kullanıldığı bu çalışmada edinilen nitel verilerin analizi sonucunda Türk akademisyenlerin yağmacı dergilere yönelik genel özellikleri tanıma anlamında bir farkındalık düzeyine sahip oldukları ve belirttikleri özelliklerin alanyazın ile örtüştüğü görülmüştür. Türk akademisyenleri bu dergilerde yayın yapmaya iten unsurlar konusunda, yine alanyazındaki benzer şekilde “yayınla ya da yok ol” baskısının etkisinin yoğun bir şekilde hissedildiği ve akademisyenlerin akademik teşvik ile doçentlik başvuru ölçütlerini sağlamak adına bu dergilere yayın gönderme gibi bir eğilimlerinin olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yağmacı yayın, yağmacı dergi, bilim etiği

Abstract. Over the recent years, there has been a drastic increase in the number of predatory journals exploiting the norms of publishing ethics under the disguise of open access publishing. In this essence, there is a need to examine the degree to which researchers are aware of such journals to protect science ethics and science communication. To this end, this study aims to describe Turkish academicians' understandings of predatory journals and identify their reasons to publish in them. The results from this basic qualitative descriptive study indicated that Turkish academicians had a certain degree of awareness about these journals, and the characteristics they mentioned align with the literature. Given the reasons of academicians to publish in these journals, the results revealed that Turkish academicians strongly felt the “publish or perish” pressure and had a tendency to publish in these journals to meet the criteria for academic incentives and associate professorship applications.

Keywords: Predatory publishing, predatory journals, science ethics

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 08.12.2019

Düzeltilme Tarihi: 15.01.2020

Kabul Tarihi: 25.01.2020

* Sorumlu Yazar / Correspondence: İzmir Demokrasi Üniversitesi, Türkiye, e-mail: gulcin.mutlu@idu.edu.tr ORCID:

0000-0002-0996-9104

Giriş

Akademik dergilerde yayın yapmak günümüz akademik dünyasında bir akademisyenden beklenen en temel sorumluluklardan biridir. Hatta güncel koşullar altında akademik yayın yapmak ve bunu duyurmak temel bir zorunluluk halini almıştır. Teknolojik gelişmelerin de etkisiyle bilim insanlarının araştırmalarını bilim dünyasının kullanıma açması için olanakların sayısında büyük bir artış olduğu gözlemlenmektedir (Gasparyan, Yessirkpov, Diyanova ve Kitas, 2015). Fakat, bu imkanları kullanma hususunda araştırmacıların dikkat etmesi gereken bir takım bilimsel etik ve yayın yapma ile ilgili kurallar mevcuttur. Bu kural ve normların uygulanması, bir başka ifadeyle bilimsel süreçlerin etik olarak işletilmesi ve bilimsel yayınların güvenilirliği ile ilgili olarak günümüzde birtakım sorgulamaların ve kaygıların geçmişe kıyasla artmış olduğu da inkâr edilemez bir gerçektir. Bu sorgulamaların bir sonucu olarak yağmacı dergiler diye bir kavramın ortaya çıktığı görülmektedir. Bilimsel etik ilkelerini ve bilimsel yayın yapma süreçlerini sömüren ya da bilimsel yayın süreçlerini para kazanmak gibi etik olmayan amaçlarla kullanan dergilere *yağmacı dergi* adı verilmiştir (Beall, 2012). Beall (2012) yağmacı yayınlardaki artışa dikkat çekmektedir ve bunun sebebini internetin yaygınlaşmasına bağlamaktadır. Beall'in (2012) yağmacı yayın sayısının artışını dijital platformlar ve teknolojiye bağlı gelişmelerin beraberinde getirdiği kolaylıklarla ilişkilendirmesine destek olmakla beraber, bazı araştırmacılar yağmacı dergilere olan ilgi ve tercihin artma nedenleri olarak ülkelerin bilim camialarında izledikleri politika ve kullandıkları akademik teşvik ve yükseltme sistemlerinin de etkili olduğu görüşüne özellikle vurgu yapmaktadırlar (Beall, 2016a; Cress, 2017; Gasparyan vd., 2015; Meadows, 2017; Shamseer vd., 2017). Kısaca, araştırmacıların yağmacı dergilerde yayın yapma eğilimleri aslında ülkelerin eğitim ve araştırma alanlarındaki uyguladıkları politikalara ve gelişmişlik düzeylerine koşut olarak farklı ülkelerde farklı oranlarda gerçekleşebilmektedir. Zaten "yayınla ya da yok" (Publish or Perish) algısının ve baskısının hissedilmesi ile, çoğu akademisyen ve araştırmacı akademik ve profesyonel kariyerlerini devam ettirmenin tek yolunun yayın yapmaktan geçtiğini kabullenmiştir ya da kaçınılmaz olarak kabullenmek zorunda kalmıştır. Yayın yapmalıyım yoksa bu camiadan ve akademik alanyazından yok olur giderim kaygısı çoğu araştırmacı ve akademisyenin hızlı yayın yapma ve bu sayede hızlı akademik ilerleme isteğini körüklemektedir.

Yağmacı dergi ya da yağmacı yayıncı kavramının isim babası olarak anılan kütüphaneci Jeffrey Beall tarafından 2010 senesinde Scholarly Open isimli web bloğunda yağmacı dergilerin olduğu bir liste oluşturulmuştur ve bu kara liste internet üzerinde herkesin kullanımına açılmıştır. Beall (2017) yağmacı listelerin kara listesini şahıs adına olan dergiler ve yayıncılar olmak üzere iki ayrı bölümde ele almıştır. Bahsedilen web bloğu üzerinde, Beall (2017) tarafından verilen istatistiksel bilgilere dayalı olarak 2011 yılında 18 olarak tespit edilen yağmacı yayıncı sayısının 2017 yılı için 1155'e yükseldiği görülmektedir. Öyle ki burada 6 yıllık zaman dilimi içerisinde yağmacı dergi sayısındaki artışın %6000'den fazla olduğu dikkat çekicidir. Bireysel yağmacı dergi (standalone predatory journals) sayısındaki değişime bakıldığında ise, 2013 yılında 126 adet olarak tespit edilen yağmacı dergi sayısının 10 kattan fazla artış göstererek 2017 yılında 1294'e ulaştığı gözlemlenmektedir (Beall, 2017). Türkiye örneklemindeki istatistiksel verilere bakıldığında ise 2010 yılında Beall'in kara listesine giren 7 adet dergi var iken bu rakam 2016 yılında 41'e ulaşmıştır (Akça ve Akbulut, 2018).

Beall'in kara listesine giren dergilerin temel özelliklerine bakıldığında, yağmacılığı belirleyen göze çarpan başlıca özellikler arasında çok hızlı ve sahte (gerçekte işletilmeyen) bir hakemlik

sürecinin olması, dergiye ait etki faktörünün olduğundan daha yüksek gösterilmesi, derginin dahil olduğu indekslerin hatalı olarak olduğundan daha çok sayıda ve özellikle de prestijli indeksler olarak gösterilmesi ve dergiye ait künye niteliğinde olan bilgilerin (ülke ve mekan bilgisi gibi) yanlış olarak verilmesi gibi özellikler olduğu görülmektedir (Anderson, 2017; Beall, 2016b). Beall'ın (2012) üzerinde durduğu diğer bir özellik ise etik olmayacak şekilde hızlı ve niteliksiz yayın yapma imkânının sağlanması amacı ile açık erişim modelinin sömürülmesi durumudur. Aslında açık erişim sağlayan her derginin yağmacı dergi olmadığı ve diğer bir takım başka özelliklerinin yağmacı olma durumu üzerinde belirleyici olması gerektiği de savunulmakta ve açık erişim modelini sömüren dergilerin yağmacı dergiler olarak adlandırılabilmesine vurgu yapılmaktadır (Beall, 2012; Olijhoek ve Tennant, 2018; Taşkin ve Doğan, 2018). Bu bağlamda, açık erişim sağlayan dergiler için parayı okuyucular değil yazarların ödemesi yoluyla aslında bilimsel araştırma ve sonuçlarının herkese açık olması amacı güdülmektedir. Bu anlamda, başlangıçta tamamen bilimin evrensel olan sonuçlarının herkesle paylaşılması ve daha geniş kitlelere yayılması gibi olumlu bir amaca yönelik olarak tasarlanan açık erişim sistemi zamanla yağmacı dergilerin etik dışı uygulamalarının, bir başka ifadeyle bir takım bilimsel etik ilkelerin dikkate alınmadan para ile yayın yapma gibi etik olmayan uygulamaların kurbanı olmuştur. Burada, Beall'ın (2012) de vurguladığı diğer bir durum göz önünde bulundurulmalıdır; o da yayın için para talep eden her derginin yağmacı bir dergi olarak sınıflandırılmadan önce bir takım başka parametrelerinde göz ününe alınması gerekliliğidir. Hatta dergilerine olan yoğun talepler ve basım sayılarının bir sınırı olması sebebiyle çoğu basılabilir ve başarılı çalışmayı ret etmek durumunda kalan Elsevier, Springer ve Sage gibi prestijli yayınevlerine ait açık erişim olmayan dergilerinde olduğu gibi yine aynı ciddilikte hakem ve inceleme süreçlerini işlettikleri fakat maddi destekleri almak suretiyle daha fazla yayının basılmasına imkan tanıyabilecekleri açık erişim dergiler mevcuttur ve bu tür açık erişim dergilerini diğer açık erişim sistemini sömüren sahteci dergilerle aynı boyutta değerlendirmemek gerekir (Gasparyan vd., 2015; Simón, 2016; Xia vd., 2015). Beall (2012, 2016b) tarafından bahsedilen ve yağmacılığı belirleyen farklı değerlendirme ölçütleri vardır; fakat, Beall'ın kara listesinin de, sınıflamalarını yaparken ciddi ve sağlam kanıtlar sunmaması, İngilizce yayın yapmayan dergileri dahil etmemesi ve odak noktasını geliştirmekte olan ülkelerin yayım hayatına yeni başlayan dergi ve yayıncıları üzerine yoğunlaştırmış olması bir takım araştırmacılar tarafından eleştirilmiştir (Bivens-Tatum, 2014; Butler 2013; Crawford, 2014; Gasparyan vd., 2015).

Yağmacı dergiler üzerine alanyazında yapılmış olan çalışmalara bakıldığında, çalışmaların genelde alanyazında var olan kara liste ölçütlerine göre, özellikle Beall'ın (2017) listesine göre, birtakım alanlara özgü dergilere ait veya bu dergilerde yayın yapan yazarlara ait metrik bilgileri elde ederek, elde ettikleri bu veriler üzerinde incelemeler yapan çalışmalar (Akça ve Akbulut, 2018; Demir, 2018; Shen ve Björk, 2015; Xia vd., 2015) olduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, bu tür çalışmalarda temel amaç genel olarak yağmacı basım oran ve istatistiklerinin yorumlanmasıdır. Bu araştırmalar istatistiksel bilgi ve yorumlamalarından yola çıkarak yağmacı basımlardaki artışlara sebep olabilecek nedenler konusunda tahmin ve çıkarımlarda bulunmuşlardır ve alanyazındaki çoğu çalışmada ortaya çıkan bu tarz araştırma eğilimlerinin de bir anlamda bu çalışmaların yan araştırma amaçlarını temsil ettikleri şeklinde yorumlamalarda bulunmak mantıklı olacaktır (Akça ve Akbulut, 2018; Demir, 2018; Oermann vd., 2016; Xia vd., 2015). Örneğin, Xia ve diğerleri tarafından 2015 yılında yürütülen çalışmada biyomedikal bilim alanına giren ve Beall'ın (2017) kara listesinden alınan ve araştırmacılarca belirlenen diğer dahil etme ölçütlerini karşılayan yedi tane yağmacı dergide yayın yapmış yazarın profilleri edinilerek bir dergi listesi grubu oluşturulmuştur. Bu gruba karşılaştırma ve kıyas oluşturabilecek şekilde, araştırmacıların hakemlik süreçlerinin ciddi olma durumlarına göre iki gruba ayırdıkları açık

erişim yöntemiyle işleyen ve yağmacı listesine dahil olmayan dergilerin listeleri oluşturulmuştur ve bu oluşturulan iki kıyas grubu için bu gruba giren dergilerde yayın yapan yazarların profil bilgileri de araştırılmıştır. Bu üç yazar profillinin temel alındığı üç farklı grup dergi birbiriyle karşılaştırıldığında yağmacı dergilerde yayın yapan yazarların oluşturduğu grubun genellikle Nijerya, Hindistan ve Orta Doğu ülkeleri gibi ülkelerin genç yaştaki araştırmacıları olduğu tespit edilmiştir. Bu anlamda, Xia ve arkadaşları (2015) bu genç araştırmacıları yağmacı dergilere iten nedenlerin ülkelerin sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarından kaynaklanabileceği yönünde tahminlerde bulunmuşlardır. Benzer bir şekilde, Shen ve Björk (2015) Beall'in (2017) listesine bağlı olarak örneklemlerine dahil ettikleri 613 dergi üzerinde yaptıkları analizlerine bağlı olarak, örneklemlerindeki yazarların öncelikle Hindistan, diğer Asya ülkeleri ve Afrika ülkelerinde yaşayan araştırmacılar olduğunu ve bu dergilerde basılan yayın sayısının 2010-2014 yılları arasında neredeyse sekiz kat arttığına dikkat çekmişlerdir. Türkiye'de bu alanda yapılmış olan çalışmalara bakıldığında ise, Demir (2018) tarafından yürütülen çalışmada, 2014-2015 ile 2016-2017 zaman dilimleri arasında, Türkiye'de Beall'in (2017) yağmacı listesindeki dergilerde yapılan yayın sayısının 455'ten 1045'e yükseldiği tespit edilmiştir. Demir (2018) bu yükselişi 2016'da başlatılan akademik teşvik yönetmeliği kapsamında Türk araştırmacılar da yayın sayılarını nicelik olarak artırarak finansal destek alma gibi bir güdünün oluşmasına bağlamaktadır. Benzer bir şekilde, Akça ve Akbulut'un (2018) yürüttüğü araştırma kapsamında da Türkiye'deki yağmacı dergilerde yayın yapma sayısındaki artış yine özellikle vurgulanmıştır ve bu artışın akademik teşvik ve ödül sistemi ile ilişkilendirilebileceği belirtilmiştir.

Ayrıca ülkelerde mevcut olan uygulamalar, ekonomik şartlar ve bilimsel politikaların ışığındaki tahminlerin ötesine geçerek temel araştırma amaçlarını sadece araştırmacıların bu tür yağmacı dergilere yönelme ve yayın yapma nedenlerini ortaya koymak olarak belirleyen çalışmalar da mevcuttur. Bu tür çalışmalar kara listelerin ölçütleri kapsamında oluşturulan istatistiki ve rakamsal değerlerden ziyade, daha gerçek ve yaşanmış deneyimlerle ilgili bilgileri araştırma konusu edinmişlerdir. Öyle ki bu gruptaki bazı araştırmacılar bizzat bu listeler ile belirlenen yağmacı dergilerde yayın yapmış araştırmacılarla iletişime geçerek onların yaşanmış deneyimlerini anlamlandırmayı amaç edinmiştir (Kurt, 2018; Oermann vd., 2016). Oermann ve meslektaşları (2016) oluşturdukları üç farklı tür anket aracılığı ile Beall'in (2017) listesine göre hemşirelik alanında yağmacı olarak atfedilen dergilerde ismi geçen dergi editörü, dergi hakemi ve yazar olmak üzere üç farklı alanda incelenen katılımcılara ulaşmışlardır. Anketlerde kendilerine iletilen sorular aracılığıyla bu üç katılımcı grubundan, bu dergilerle ilgili hakem ya da editor olarak atanmaları, yazar olarak dergiye başvuru süreçleri ya da eser değerlendirme süreçleri gibi konulara yönelik görüşlerini anket formlarını doldurmak suretiyle paylaşmaları istenmiştir. Çalışma sonuçları üç farklı gruptan gelen farklı cevaplarla şekillenmekle birlikte, genel olarak bu dergilerdeki hakemlik ve editörlük süreçlerinin şeffaf ve tarafsız ilkeler doğrultusunda yürütülmediğini vurgulamaktadır. Benzer sonuçlar yine benzer bir şekilde tasarlanmış anketler yoluyla veri toplayan Kurt (2018) tarafından edinilmiştir ve anketler aracılığıyla toplanan verilerin analiz sonuçları yayınla ya da yok ol kaygısı ile birlikte bu araştırmacıların araştırma becerilerinin yetersizliği ve bu dergiler hakkındaki bilgisizliği gibi etmenlerin onları yağmacı dergilere yönlendirdiğini göstermiştir. Oermann ve arkadaşlarının (2016) ve Kurt'un (2018) çalışmalarında amaç her ne kadar katılımcıların kişisel deneyimlerini edinmek olsa da her iki çalışmada da kullanılan veri toplama yöntemi olan anket formları bir takım derin ve detaylı paylaşımları edinmek için yeterli değildir. Bu bağlamda, akademisyenlerin düşünce ve deneyimlerinin daha detaylı ve derinlemesine bir şekilde elde edilebileceği yöntemlerle yürütülecek ve böylece yağmacı dergi kavramına ilişkin daha bütüncül ve daha gerçekçi bir tablo sunabilecek çalışmalara ihtiyaç vardır.

Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK'ün) 2019 senesinde aldığı kararla yağmacı dergilerde basılan bilimsel eserlerin akademik terfilerde kullanılamayacağı kararlaştırılmıştır (YÖK, 2019). Bilimsel etik alanında Türkiye'de alınan bu kararın hangi disiplin alanında olursa olsun Türk akademisyenlerin tümünü etkilediği bir gerçektir. Dünyada özellikle Beall'in (2017) listesinin ortaya çıkması ile önem kazanan ve giderek daha da dikkat çeken bu kavrama karşı Türkiye'deki ilk önlemin YÖK'ün aldığı kararın olduğu söylenebilmektedir. Türkiye'de YÖK'ün yağmacı dergiler hakkındaki 2019 yılının Mart ayındaki açıklamaları sonrasında bir farkındalık seviyesinin oluştuğunu düşünmek mantıksız olmayacaktır. Fakat, Türk akademisyenlerinin yağmacı yayınlar konusundaki bilgi ve farkındalık düzeylerinin ne seviyede olduğu tam olarak bilinmemektedir. Akbulut ve Akça'nın (2018), Demir'in (2018) ve Kurt'un (2018) çalışmaları bu anlamda Türkiye örneğinde durumun ne boyutta olduğu konusunda önemli bir bakış açısı sunmaktadır. Fakat, bu anlamda akademisyenlerin bu dergiler konusundaki farkındalık düzeylerinin ne noktada olduğu konusunda daha detaylı tespitlere ihtiyaç vardır. Bunun için, akademisyenlerle yüz yüze görüşmelerin yapılması ve daha derin ve detaylı bir bilginin edinilmesi gerekmektedir. Bu sebeple, bu durumun gerçekleşme düzeyini gerçek aktörler bir başka ifadeyle Türk araştırmacıların gözünden betimlemek mantıklı ve uygun olacaktır. Türk akademisyenlerin yağmacı dergi kavramına yönelik algılarının ortaya konması akademik yayın yapma ve bilim etiği açısından hem akademisyenlerimizin geliştirilmesi hem de ülkemizin kaliteli ve etik yayın yapma sürecine katkı sunma bakımından da önemli bir role sahiptir. Bu ihtiyaç alanlarına hizmet etmek adına, bu çalışma Türk Akademisyenlerin "Yağmacı Dergi" kavramı ile bağdaştırdıkları özellikleri ve onların bu kavrama yönelik algılarını betimlemeyi hedeflemektedir. Çalışmanın diğer bir amacı ise Türk akademisyenleri yağmacı olarak sınıflandırılan dergilerde yayın yapmaya iten unsurları ortaya çıkarmaktır. Özetle, bu çalışmaya aşağıda belirtilen iki araştırma sorusu yön vermiştir.

- 1) Türk Akademisyenlere göre yağmacı dergi nedir ve bu tür dergiler ne tür özelliklere sahiptir?
- 2) Türk Akademisyenlerin yağmacı dergilerde yayın yapma nedenleri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma Türk akademisyenlerinin yağmacı dergilere ve bu dergilerde yayın yapma süreci ile ilgili görüşlerini araştırmayı amaç edinen nitel bir çalışmadır. Katılımcıların yağmacı dergi deneyimine sahip olup olmamaları bir ölçüt olmamakla birlikte onların yağmacı dergi kavramından ne anladıklarını ve bu dergiler hakkındaki görüşlerini incelemek ve betimlemek çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Bu betimleme amacına hizmet edecek şekilde çalışmanın deseni nitel betimsel araştırma deseni olarak belirlenmiştir. Sandelowski (2000, 2010) ve Lambert ve Lambert'e (2012) göre nitel betimleme araştırmalarının temel amacı herhangi bir olgunun doğrudan ve basit bir betimlemesini sunmaktır. Sandelowski'nin (2000, 2010) bu tanımlamasıyla uyumlu olacak şekilde, bu çalışmada kavramsal, felsefik ya da diğer soyut ve kuramsal bir alt yapının yol göstericiliğinden ziyade, Türk akademisyenlerin yağmacı dergi kavramı ve onları bu dergilerde yayın yapmaya iten birtakım unsurları, sanki bir olguyu günlük dilde herkesin anlayacağı bir şekilde ifade etmek gibi, en basit şekliyle tasvir etmek amacı güdülmektedir. Burada kullanılan olgu kavramının fenomenoloji deseni ile değil özellikle

nitel betimsel araştırma deseni ile ilişkilendirilmesi bu mevcut çalışmanın amacının ve bu amaca hizmet edecek araştırma deseninin doğru olarak anlaşılması için gereklidir. Willis, Sullivan-Bolyai, Knafl ve Cohen'e (2016) göre, nitel betimsel araştırma deseninin temel amacı bireylerin bir olay ya da olguyla ilgili düşüncelerinin tanımlanarak betimlenmesidir. Bu bağlamda, bu araştırmacılar fenomenoloji çalışmalarının bireylerin yaşanmışlıklarını ve deneyimlerini nitel betimsel araştırmalara kıyasla daha derin bir bakış açısı çerçevesinde anlamaya ve anlamlandırmaya çalıştığını vurgulamaktadırlar. Nitel betimleme araştırmaları fenomenoloji çalışmalarına göre daha az yorumlayıcılık özelliğine sahip olan araştırmalardır. Fakat, bu çalışmalar kuram oluşturma ya da fenomenoloji çalışmaları gibi diğer nitel araştırma desenlerinin özelliklerini taşıyabilmektedirler (Sandelowski 2000, 2010). Öyleki söz konusu bu araştırma fenomenoloji tonlarını taşıyan bir nitel betimsel çalışmadır. Çünkü katılımcılar zaman zaman kendilerin de bu dergilere ilişkin yaşamış oldukları tecrübeleri paylaşmışlar ve deneyimlerini anlamlandırmaya çalışmışlardır. Fakat, bu çalışma için araştırmanın deseni fenomenoloji deseni değil nitel betimsel araştırma olarak ifade edilmiştir.

Katılımcılar

Çalışmaya ait katılımcı grubunu Ege bölgesinde yer alan üç devlet üniversitesinde çalışmakta olan güzel sanatlar fakültesinde görevli iki akademisyen, eğitim fakültesinde görevli iki akademisyen, iktisadi ve idari bilimler fakültesinde görevli iki akademisyen, sağlık bilimleri fakültesinde görevli iki akademisyen ve mühendislik fakültesinde çalışan iki akademisyen olmak üzere toplam 10 Türk akademisyen oluşturmaktadır. Katılımcı Türk akademisyenlere ilişkin bilgiler Tablo 1'de verilmiştir. Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Bu yöntemin yanı sıra ölçüt örnekleme de başvurulmuştur. Bu amaçla, çeşitlilik akademisyenlerin uzmanlık alanlarına, bağlı oldukları fakültelerim türüne, cinsiyetlerine, görev süre ve akademik unvanlarına göre sağlanmaya çalışılmıştır. Yağmacı yayın yapma ve bilim etiğine ilişkin konuların çoğu bilim dalı ile ilgili olmasından ötürü üç üniversitede yer alan temel fakülteler belirlenmiştir. Belirlenen fakültelerin her birinden iki katılımcı çalışmaya dahil edilmiştir. Bu iki katılımcıdan en az bir tanesinin doktor öğretim üyesi üzeri bir unvana sahip olması gibi bir ölçüt dikkate alınmıştır. Burada aranan ölçüt aslında doçentlik şartlarını sağlama yönünde çaba harcamış ve harcamakta olan ve bilgi kaynağı olarak zengin bir veri sağlama muhtemel bireylere ulaşma amacına göre şekillenmiştir.

Tablo 1.

Katılımcıların Özellikleri

Katılımcı	Görev Yaptıkları Fakülte	Cinsiyet	Hizmet Yılı	Ünvan
Ece	Eğitim Fakültesi	Kadın	2	Dr. Öğretim Üyesi
Neslihan	Sağlık Bilimleri Fakültesi	Kadın	12	Doçent Dr.
Mete	Sağlık Bilimleri Fakültesi	Erkek	11	Doçent Dr.
Ahmet	Eğitim Fakültesi	Erkek	16	Dr. Öğretim Üyesi
Mustafa	Mühendislik Fakültesi	Erkek	13	Doçent Dr.
Aysel	Mühendislik Fakültesi	Kadın	9	Dr. Öğretim Üyesi
Mahmut	Güzel Sanatlar Fakültesi	Erkek	22	Profesör Dr.
Murat	Güzel Sanatlar Fakültesi	Erkek	9	Dr. Öğretim Üyesi
Fatma	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Kadın	13	Doçent Dr.
Saime	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	Kadın	8	Dr. Öğretim Üyesi

Not. Katılımcılar için hayali takma isimler kullanılmıştır.

Tablo 1’de gösterildiği üzere araştırmannın çalışma grubunu 10 Türk akademisyeni oluşturmaktadır. Akademisyenlerin biri profesör, dördü doçent ve beşi doktor öğretim üyesinden oluşmaktadır. Akademisyenlerin öğretim üyesi düzeyindeki çalışma yılları iki ile 22 yıl arasında değişiklik göstermekle beraber, uzmanlık alanlarında da sözel ve sayısal alanlar belirgin olacak şekilde farklılaşmalar görülmektedir. Katılımcıların cinsiyetleri bakımından eşit bir temsil söz konusudur.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama yöntemi olarak yarı-yapılandırılmış görüşmeler kullanılmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce, araştırma konusu ile ilgili ulusal ve uluslararası alanyazın taraması yapılmıştır. Konuya ilişkin alanyazında mevcut olan alt yapı ve araştırma eğilimlerinin gözden geçirilmesi ile araştırmacı tarafından görüşme formları hazırlanmıştır. Nitel araştırma konusunda deneyimli iki akademisyenin uzman görüşlerinden yararlanılarak görüşme formuna son hali verilmiş ve soruların bu son şekli pilot uygulama amacıyla iki akademisyene yöneltilmiştir. Bu pilot uygulama sonuçlarına dayalı olarak özellikle birtakım kelimelerin değiştirilmesi ve bazı ifadelerin sadeleştirilmesi gibi değişiklikler yapılmıştır. Pilot uygulama sırasında görüşme formuna dahil olan sorulardan birinin diğer sorulardan birisi içinde cevaplanıyor olduğu görülüp bu soru görüşme formundan çıkartılmıştır. Uzman görüşleri ve pilot uygulama sonucunda son halini alan görüşme formuna ait sorular araştırmannın esas katılımcılarına yöneltilmiştir. Görüşmeler esnasında katılımcılardan izin alınarak ses kayıt cihazı kullanılmıştır ve bir görüşmeler ortalama 22 ile 34 dakika arası sürmüştür.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Nitel verilerin analizinde içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Veriler dört aşamada analiz edilmiştir: a) Verilerin kodlanması, b) Kodlanan verilerin temalarının belirlenmesi, c) Kodların ve temaların düzenlenmesi, d) Bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Verilerin kodlanması tümevarımcı analiz yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından detaylı bir biçimde okunan nitel verilere kodlar atanmıştır ve bu kodlar daha sonra araştırma sorularının yönlendiriciliğinde şekillenen temalara ve alt temalara yerleştirilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

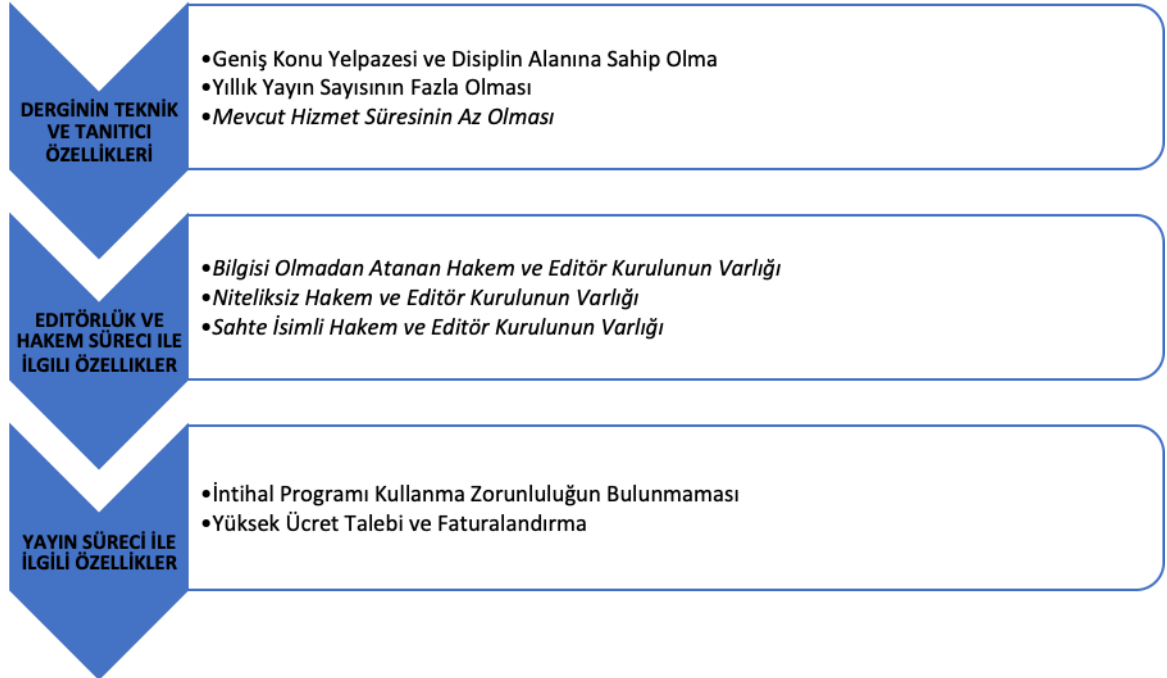
Verilerin çözümlemesi ile ilgili çeşitli geçerlik ve güvenirlik çalışmaları da yerine getirilmiştir. Bu bağlamda, nitel araştırmada güvenirliği sağlamak amacıyla katılımcılardan kendi görüşme kayıtlarının yazıya aktarılmış hallerini okumaları ve görüşlerinin doğru olarak aktarıldığını onaylamaları istenmiştir. Lincoln ve Guba’nın (1985) katılımcı teyidi (member’s check) olarak isimlendirdikleri bu yöntem ile iç geçerliği ve güvenirliği sağlama amacı güdülmüştür. Buna ek olarak, yazıya aktarılan veriler üzerinde araştırmacının yaptığı çözümlemeler (kodlar ve kodların temalara atanması) için nitel araştırma alanında deneyimli iki akademisyenden görüş alınmıştır. Bu bağlamda, Miles ve Huberman (1984) tarafından meşlektaş yardımı (peer debriefing) olarak adlandırılan bu güvenirlik çalışması da gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Araştırma soruları ile örtüşecek şekilde nitel veriler Türk akademisyenlerin “yağmacı dergi” kavramına ve bu kavramla ilişkilendirdikleri özelliklere ait görüşleri (Araştırma Sorusu 1) ile Türk Akademisyenleri yağmacı dergilerde yayın yapmaya iten unsurlar (Araştırma Sorusu 2) olarak adlandırılan iki ana tema ışığında gruplandırılmıştır.

Yağmacı Dergilerin Özellikleri

Katılımcılar bu tema altında yağmacı dergi kavramına ilişkin bakış açılarını ortaya koyarak bu dergilerin özelliklerine dair görüşlerini belirtmişlerdir. Nitel veriler yağmacı dergilerin özellikleri ana teması altında “yağmacı dergilerin teknik ve tanıtıcı özellikleri”, “editörlük ve hakem süreci ile ilgili özellikler” ve “yayın süreci ile ilgili özellikler” olarak adlandırılan üç alt tema ışığında incelenmiştir. Bir başka ifade ile, birinci araştırma sorusuna cevap teşkil edecek şekilde Türk akademisyenlerin yağmacı dergi kavramına ilişkin görüşleri üç ana başlık (alt tema) altında değerlendirilmiştir. Her alt temayı oluşturan bir takım alt özellikler vardır. Şekil 1’de Türk akademisyenlerin gözüyle yağmacı dergilerin başlıca özellikleri bir özet tablosu olarak sunulmuştur.

Şekil 1. Türk akademisyenlerin gözüyle yağmacı dergilerin başlıca özellikleri

Derginin Teknik ve Tanıtıcı Özellikleri

Katılımcılar yağmacı dergileri “geniş konu yelpazesi ve disiplin alanına sahip olan, yayın hayatına yeni başlamış fakat kısa sürede fazlaca yayın yapmış olan dergiler” olarak

tanımlamışlardır. Bu tür özelliklerin dergilerin web sayfalarında yer alan “Biz Kimiz?” ya da “Hakkımızda” gibi bölümlerin altında yer alan bilgi içeriklerini kapsadığı düşünülmüş ve katılımcıların bir anlamda derginin künye özellikleri ile eşleştirdikleri özellikler araştırmacı tarafından derginin teknik ve tanıtıcı özellikleri başlığı ve teması altında yorumlanmıştır. Katılımcıların diğer temalara oranla, bu teknik ve künye bilgisi niteliğinde olan yağmacı dergi özelliklerine yönelik olan cevapları daha sıklıkla dile getirdikleri de tespitler arasındadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu bu teknik ve tanıtıcı nitelikte olan özelliklerin aslında bir derginin yağmacı ve sahte bir dergi olduğunu tespit etme ve o dergileri tanıma konusunda bir ilk basamak kontrol listesi işlevi görebileceğini de özellikle ifade etmişlerdir. Katılımcıların burada bahsettikleri özelliklerin hemen hemen hepsi alanyazının ünlü yağmacı dergi listesi olan Beall (2012, 2016b) listesinde de mevcuttur ve bu anlamda katılımcıların yağmacı dergiler hakkında bir bilinç ve farkındalık düzeyine sahip oldukları söylenebilir. Dikkat çekecek şekilde katılımcılar Beall’ın (2017) listesinin eleştirisini yapan diğer araştırmacılar tarafından değinilen özelliklerden bir kısmına değinmişlerdir. Fakat sıklıkla değinilen ve eleştirilen bazı özelliklerden bahsetmedikleri de görülmüştür. Örneğin aşağıda daha da detaylandırılarak sunulacağı üzere, katılımcıların yağmacı dergilerin yayın hayatına yeni başlamış dergiler olduklarına yönelik tanımlamaları mevcuttur. Bu durum Beall’i eleştiren gruptaki araştırmacıların sıklıkla vurguladığı ve eleştirdiği bir noktadır. Çünkü Beall (2012) bu dergilerin başlangıç düzeyindeki yayıncıların birtakım deneyimsizliklerinden kaynaklanan eksikliklerini dikkate almadan bu dergileri yağmacı olarak etiketlemiştir. Bu eleştiri grubuna giren değerlendirmeler de bazı katılımcılar tarafından dile getirilmiştir. Mesela, alanyazında yukarıdaki deneyimsizlik özelliğinin sıklıkla ilişkilendirildiği diğer bir kavram bu dergilerin kayıtlı oldukları menşei ülkeleridir. Bu dergilerin genelde Orta Doğu, Hindistan ve Nijerya gibi gelişmekte olan ülkeler menşeli dergiler olduğu alanyazında sıklıkla ifade edilmesine rağmen, bu çalışmanın katılımcıları yağmacı dergi kavramını konuşurken buna benzer bir ülke ya da mekân kavramına başvurmamışlardır. Aşağıda alıntılar ışığında katılımcıların yağmacı dergi kavramı ile ilgili sıklıkla ilişki kurdukları özelliklerden bahsedilmiştir.

Geniş konu yelpazesi ve disiplin alanına sahip olma

Katılımcılara göre bir dergi birden fazla disiplin alanına hizmet ediyorsa ve kapsadığı konular birden fazla çalışma alanı ya da teması ile ilişkili ise o dergi yağmacı bir dergi olma potansiyeline sahiptir. Bu bağlamda, “*derginin geniş konu yelpazesi, farklı disiplinleri barındırması, farklı branşları ele alması*” kodları bu alt temanın çatısını oluşturmuştur. Bu konuda akademisyenlerden birisinin ifadesi şu şekildedir:

“Yağmacı dergilerin içeriğine bakıldığında tek bir alana özgü olmadığını çok geniş bir alana sahip konular yer aldığını görmekteyiz. Bu dergiler sosyal bilimler, fen, matematik, tıp gibi. disiplinleri bir arada tutarak bu konuları tek bir dergi de yayımlama durumunda olan dergilerdir” (Aysel).

Yukarıda belirtilen katılımcı görüşü ile örtüşür nitelikte bir görüş bildiren bir diğer katılımcı ise bu çok fazla ve detaylı olarak sunulan konu ve içerik bilgisinin bu dergilerin isimlerine de yansıtıldığını belirtmiştir. Bu katılımcı görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmektedir:

“Yağmacı dergiler diğer dergiler gibi bir alana özgü olmaktan öte aynı anda sosyal, fen, eğitim vb. konuları kendi bünyesinde barındırmaktadır ve bu konuların hepsini bir dergi adı altında yayın olarak yayımlamaktadırlar. Bu anlamda dergilerin isimleri de kimi zaman bana karmaşık gelmiştir. Hatta bazıları sanki alt bir konu alanı gibi detaylı isimlerle ifade edilmiştir. Şu şu konuların çok disiplinli dergisi gibi isimlerinin olduğunu biliyorum” (Saime).

Yıllık yayın sayısının fazla olması

Çoğu prestijli ve nitelikli dergilerin belirli dönemler halinde (üç ayda bir, sonbahar, yaz, kış dönemi vb.) yayın yaptığını vurgulayan katılımcılar, bir derginin yıllık yayın sayısının dikkat çekici şekilde fazla olması ve yayın sıklığının kesintisiz olarak devam etmesi halinde o derginin yağmacı dergi kapsamına girme potansiyelinin yüksek olduğuna dair genel bir görüş bildirmişlerdir. Katılımcılardan biri dergilerin yayınlanma sıklığının ve devamlılığının süreklilik arz ettiğini şu görüşü ile ortaya koymaktadır:

“Bu dergiler yıl içerisinde birçok kez yayınlanmaktadır. Diğer dergilerin aksine sene içerisinde belirli bir düzen olmaksızın çok fazla yayın yapmaktadırlar. Ayrıca kabul olan eserler belirli bir basım dönemini beklemeksizin yayın haline getirilmekte ve derhal internet ortamında sunulmaktadır. Oysa alandaki prestijli ve nitelikli olarak bilinen dergiler bir senede bu kadar fazla ve hızlı yayına izin vermemektedirler zaten detaylı bir hakem süreci de bu hızlı ve fazlaca basım sürecinde bir engel teşkil etmektedir” (Mustafa).

Aynı görüşü savunan katılımcılardan bir diğeri nitelikli olan dergilerin çoğunun basım sıklığı ve dönemleri açısından bir düzeninin olduğu ve bu düzenin hassasiyetle takip edildiğine ve bu düzene sahip olmayan ve bir yayın sıklığı sistemini takip etmeyen dergilerin yağmacı dergi kapsamına girebileceğine dikkat çekmiştir. Katılımcının bu konudaki görüşü aşağıdaki gibidir:

“Yağmacı dergilerde belli zaman içerisinde sayıca bir hayli fazla yayın yapılmaktadır. Yayın sıklığı sene içerisinde birkaç kez tekrarlayarak belli zaman dilimlerini düzenli olarak takip etmemektedir. Bu durum yıl içerisinde yayın sıklığı olarak ortaya çıkmaktadır ve bir araştırmacı olarak ben bu kadar fazla yayına aynı anda cevap verebilmenin, katı ve etik ölçütleri hakem sürecinde bu kadar kısa bir süre içerisinde uygulayabilmenin ve hatta bunu bir değil birden fazla uzmanlık alanında yapabilmenin bu kadar fazla yayın sayısı bağlamında mümkün olmadığını düşünmekteyim. Muhtemelen bu sistemsiz ve düzensiz ve hatta yalan süreçler kapsamında takip edilmektedir. Bu anlamda, tüm bu süreçleri bu kadar fazla sayıda yayın bağlamında işlettiğini iddia eden dergiler bence yağmacı dergilerdir” (Mete).

Diğer bir katılımcı kendisinin bizzat bu dergiler ile ilgili olarak tecübe ettiği bir durumu paylaşmış ve bu dergilerin hiçbir özel anlam ya da içeriğe sahip olmadan sıklıkla özel sayılar çıkartabildiklerine dikkat çekmektedir. Bu katılımcının görüşü aşağıdaki gibidir:

“Yağmacı dergilerin yayın sıklık dönemlerinin bir standard ve düzeni olmadığını bildiğimi belirtebilirim. Bir keresinde kendi e-mail adresime gelen mail yoluyla bu dergide yayın yapma konusunda davet almıştım. Hatta bu şekilde davet edilmek benim çok hoşuma gitti diyebilirim çünkü email de benim adıma özel olarak yazılmış gibiydi. Bir eser göndermek için bilgi edinmek istedim ve o derginin iletişim bölümüne mail attım. En yakın basım zamanını sordum ve bana çok yakında bir özel sayının olduğunu söylediler. Ben çoğu prestijli derginin özel sayıların çok önceden ilan edildiğini ve basım tarihlerinin çok önceden planlandığını biliyordum. Bundan ötürü bende hemen o derginin web sayfasının araştırdım fakat özel sayı gibi bir ibare ya da bilgiye rastlamadım. Bu biraz beni irrite etti ve o dergiye başvuruktan vazgeçtim” (Fatma).

Mevcut hizmet süresinin az olması

Bu çalışmanın katılımcılarının hemen hemen hepsi yağmacı dergilerin yayın hayatına yeni başlamış dergiler olduğu inancındadırlar. Çoğu katılımcı burada özellikle bu dergilerin birdenbire ortaya çıktığını ve alanyazında yıllardır hizmet veren dergiler olmadıklarını düşünmektedirler. Yağmacı dergilerin yayın hayatına kısa bir zaman önce başlamaları katılımcılar için ortak ve temel görüşü oluşturmakla beraber, dergilerin yayın sayısının fazla olması ya da isimlerinin alanyazında uzun süredir hizmet veren nitelikli dergilere benzer şekillerde olması bu ortak görüşe eşlik eden özellikler olarak dikkat çekmektedir. Katılımcılardan biri yağmacı bir derginin yayın hayatına yeni başlamış olduğu ana fikri ile

birlikte bu dergilerin yayın sıklıklarının çok fazla olmasına dikkat çekmektedir. Bu katılımcı görüşünü şu şekilde dile getirmektedir:

“Yağmacı dergilerin önemli özelliklerinden bir tanesi olarak bu dergilerin yayın yapmaya yeni başlaması gözümüzden kaçmamaktadır. Yani, yağmacı dergileri doğru bir şekilde yayın yapan bilimsel dergilerden ayıran özelliklerden bir tanesi akademik dünyada yayın yapmaya yeni başlamasıdır. Son zamanlarda özellikle yeni dergilerin ortaya çıkması ve sürekli yayın yapmaları dikkat çekmektedir” (Fatma).

Benzer bir şekilde, bu dergilerin alanyazında çok yeni dergiler olduğu görüşüne ek olarak, dergilerin isimlerinin de sanki bu yeni ve deneyimsiz dergi olma imajını kırmak adına alan yazında uzun yıllardır kendilerine saygın bir yer edinen nitelikli dergilere benzer bir şekilde veriliyor olduğu bazı katılımcılarca dile getirilmiştir. Bir katılımcının bu konudaki ifadesi şu şekildedir:

“Yağmacı dergi bence yeni bir dergidir, yani alanyazında adını çok kimsenin duymadığı ve şimdiye kadar olsa olsa bir iki yıllık geçmişi olan dergiler bence bunlar. Öyle ki bu adı sanı belli olmama durumu da aslında rahatsız edici bir durum ve bunun bilincinde olan bu paragöz dergilerin isimlerini alanyazında var olan bilindik ve iyi dergilerin isimlerinin değiştirilmesi ile de oluşturulabiliyor. Mesela uluslararası nokta noktada kuramsal yaklaşımlar ve sosyal araştırma oluyor uluslararası nokta noktada teorik yaklaşımlar ve sosyal çalışmalar” (Murat).

Yukarıdaki ifadelerde de fark edileceği üzere, çoğu katılımcı yağmacı dergilerin özelliklerini tanımlarken onları yağmacı olmayan ve nitelikli dergiler olarak bilinen dergilerle karşılaştırma yoluna başvurmuştur. Bu katılımcılar yağmacı olmayan ve alanyazında seçkin ve nitelikli dergiler olarak bilinen çoğu derginin uzun bir süredir hizmet veriyor olduğuna ve buna karşın yağmacı olan dergilerin son zamanlarda ortaya çıkan yeni dergiler olduklarına vurgu yapmışlardır. Bu kapsamda, katılımcı akademisyenlerden birisinin görüşü aşağıdaki şekildedir:

“Yağmacı dergilere bakıldığında son zamanlarda ortaya çıkan dergilerin olduğu gözümüze çarpmaktadır. Bu dergilerin yeni olduğunu ve alana özgü dergiler gibi uzun bir geçmişe sahip olmadığını görmekteyiz. Bir derginin ilk yılında prestijli ve nitelikli bir dergi haline gelmesi zaten mantıken de mümkün değildir. Bu dergiyi alandaki araştırmacıların tanınması, giderek nitelikli ve ünlü araştırmacıların bu dergilere yayın göndermesi ve derginin referans alma oranının artması için belirli bir zamana ihtiyaç vardır. Bu zaman olmaksızın ilk yılında kendini nitelikli bir dergi olarak atfetmek doğru ve etik değildir. Ben bu dergilerden bir tanesinin web sayfasında dergi hakkında bilgilerin belirtildiği bölümde derginin geçmişi ve tarihi bilgisi hakkında veri aradığımda herhangi bir bilgi edinemedim. Bir tane daha alternative bir dergi vardı onda hizmete başlama yılı belirtilmişti ama ben yayın arşivine baktığımda bahsettiği yıllara ait bir basım bulamadım. Bunu hatta mail olarak sorduğumda bana yayıncının değiştiğini ve daha önceki yayıncı tarafından yayımlanan arşiv dergilerine erişemediklerini söylediler” (Mete).

Editörlük ve Hakem Süreci ile İlgili Özellikler

Bilgisi olmadan atanan hakem ve editör kurulunun varlığı

Bazı katılımcılar, yağmacı dergilerin bazılarının hakem kurullarına bakıldığında listelenen isimler arasında ilgili alanlarda tanınan ve alanyazında saygın isimler olduğu düşünülen kişilerin bulunduğunu dile getirmişlerdir. Bu saygın kişilerin isimlerinin hakem kurullarında ilan edilmesi bazı araştırmacılar için bir tuzak görevi görmekte ve araştırmacıları bu dergilere yönlendirmektedir. Fakat hakem ya da editörler kuruluna dahil olan bu saygın kişilerin bu durumdan habersiz olduğu da sıklıkla dile getirilen bir durumdur. Katılımcılardan birinin bu konuya yönelik görüşü aşağıda belirtildiği şekildedir:

“Bu dergilerin hakem kurulunda bulunan akademisyenlerin alanlarında bilinir ve işin ehli olan kişiler olduğunu fakat bu akademisyenlerin kurulda olduklarından habersiz oldukları bilinmektedir. Bu anlamda gerekirse o akademisyenlerle iletişime geçilerek bu durum teyit edilmelidir. Ben şahsen kendi doçentlik başvuru sürecimde çalışmalarımı hazırlarken yağmacı dergilerin bu uygulamasını akademik çevrede duyduktan sonra dergi web sitesindeki editörlerle direkt olarak olmasa da dolaylı yollardan ulaşılarak dergi hakkında teyit etme ve bilgi alma yöntemini uyguladım.” (Neslihan)

Hakemlerin tanınır olduğuna dair yukarıdaki benzer düşünceleri paylaşan bir grup katılımcı hakem kurulunda bulunan kişilerin bu konudan habersiz olduğuna değinirken bir anlamda yağmacı dergilerin sadece makale gönderen araştırmacıları değil habersiz olarak bu dergilerin çeşitli kurullarına dahil edilen yetkin ve verimli akademisyenleri de istismar ettiğine ve isimlerini bir anlamda lekelediğine yönelik görüş bildirmişlerdir. Bu katılımcılardan birinin görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Yağmacı dergilerin hakem kurulunda görülen isimler alanında tanınır ve bilinir kişiler olmakla birlikte bu dergilerde hakem kurulu olarak seçildiklerinden haberleri olmamaktadır. Durumun özünde ise ismi geçmekte olan hakem ve editör kurulundaki kişilerin aslında konu ile hiçbir alakasının olmadığını görmekteyiz. Yani hakem kurulunda isimleri kullanılarak haberleri olmadan isimleri istismar edilmektedirler” (Fatma).

Niteliksiz hakem ve editör kurulunun varlığı

Katılımcılar tarafından sıklıkla vurgu yapılan diğer bir yağmacı dergi özelliği ise yukarıda belirtilen durumun aksine niteliksiz ve yetersiz kişilerin bu dergilerin hakem ve editör kurullarında yer almasıdır. Katılımcılardan birisi editör kurulunun yetersizliği hakkındaki görüşlerini şöyle dile getirmektedir:

“Bu yağmacı dergilerin editör kurulunda yer alan kişilerin uzman olmamalarının yanında uzmanlık alanlarında olan kişilerin de yetersizliği en büyük sorundur. Mesela işletme alanında uzman olan biri eğitim bilimlerinde hakem olarak belirtilebilmektedir. Ya da aynı alandan olduğunu tespit etsek bile adı geçen editörün kendinin hatırı sayılır herhangi bir çalışması bulunmamaktadır.” (Fatma)

Bir diğer katılımcı niteliksiz olan editörlerin ya da uzmanlık alanı olmadığı halde o disiplin alanının editörlüğünü yürüten bu kişilerin zaten özellikle bu görevlere seçildiğini ima etmektedir. Detaylı ve ciddi bir editörlük süreci olmadığı için katılımcılarının bazılarının gözünde bu tür niteliksiz ya da uygunsuz görevlendirmelerin bir anlamda bu dergiler için normal bir durum olduğuna yönelik bir kabul durumu söz konusudur. Bu durum katılımcının ifade is şu şekilde dile getirilmiştir:

“Bu dergilerde bulunan kuruldaki kişilerin alanında yetkin olmadığını görmekle birlikte seçilen kişilerin yetersizliğinden dolayı birçok sorun ortaya çıkmaktadır. Şöyle ifade edebilirim aslında bu durumu; niteliksiz yani aslında konunun uzmanı olmayan, konu dahilinde olmayan kişiler kendi branşı ile hiçbir alakası ve bağı bulunmayan kişiler bu dergilerin editör kurulunda bulunmaktadır. Zaten bu kişiler derin bir editöryal inceleme de yapmamaktadırlar yani nitelikli olmuş olmamış kendini göstereceği ne bileyim açık vereceği bir durumda olmuyor zaten. Böyle bir süreç ve böyle bir editor olduğu için de prim yapıyor bu dergiler” (Murat)

Sahte isimli hakem ve editör kurulunun varlığı

Katılımcılar arasında sıklıkla tartışılan diğer bir görüş için veri analizi aşamasında kod olarak “sahte isimli hakem” ve “sahte isimli editör kurulu” ifadeleri kullanılmıştır. Bu anlamda, bazı yağmacı dergiler tamamen uydurma isimler ile hakem ve editörler kurullarını oluşturmaktadırlar ve bu isimler internet üzerinde araştırıldığında herhangi bir gerçek ve doğrulayıcı veriye

ulaşılmamaktadır. Katılımcı akademisyenlerden birinin bu konu üzerindeki görüşleri şu şekildedir:

“Aslında hiç olmayan bir isim, hiç olmayan bir kimlik orada vitrin yüzü olarak sergilenmekte. Verdikleri isim alanyazında yok. Yani aslında araştırıldığında veya sorgulanmak istendiğinde böyle bir adın böyle bir ünvanın olmadığı görülmekte. Demek oluyor ki bu insanları yani camiadaki kişileri kandırmaktan öte bir durum değil.” (Mete)

Yukarıdaki ifadelerle örtüşmekle beraber, katılımcılar zaman zaman yağmacı dergi kavramını tanımlarken sanki birtakım özellikleri tanımanın ya da bilmenin akademisyenlik mesleğinin esas işlevleri ile alakalı olduğuna ya da bu mesleğin doğal bir bileşeni olduğunu ima etmişlerdir. Bir başka ifadeyle, iyi bir akademisyen sahte bir editor ya da hakem ismini tanır ya da en azından bu konuyu araştırmalıdır; burada yağmacılık sanki doğal gelişen bir özellik değil de akademisyenlerin yanılgıları sonucunda şekillenen bir kavramdır. Bu konuda bir katılımcının örnek görüşü aşağıda verilmiştir:

“Bizler makalemizi göndermek istediğimiz derginin birçok özelliğini inceler ve detaylara bakarız. Mesela benim ölçütlerimden biri de hakem ve editör kurulunda kimin olduğudur. Bu akademik mecrada çoğu kişinin dikkat ettiği ölçütlerden biridir yani editör kurulundaki kişinin ismi, unvanı, uzmanlık alanı, hangi alanlarda eserler verdiği gibi diyebiliriz. Bu tip dergilerde bakıldığında yani orada yazılan ismin aslında bir kişiye ait olmadığı. Dile getirmek istediğim şu aslında; oraya verilen isim akademik mecrada var olan bir isim değil. Sadece yazılmak maksadıyla yazılmış bir isim. Tamamen sahtelik ve yanıltmacadan ibaret olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim bu noktada. Buna sorgusüz sualsiz inanan ve kanan bir kitlede var zaten ki bu yağmacı dergiler talep görsün!” (Aysel)

Yayın Süreci ile İlgili Özellikler

Bu gruba giren özellikler katılımcılarca bir çalışmanın ya da makalenin yayın haline gelmesi ile ilgili süreçlerle ilişkilendirilmiştir. Katılımcı akademisyenler bu gruba dahil edilen özellikleri dergilere ait teknik ve tanıtıcı nitelikte olan özelliklere göre daha az sıklıkla dile getirmişlerdir. Katılımcıların nitel görüşme verilerinin analizine ait sonuçlardan bu tür özelliklerin daha çok makalelerin yağmacı dergilerin sistemlerine kaydedilmesinden ve editörlük ve hakem süreçlerinin (yüzeysel olsa da yapıyorsa) başlatılmasından sonra ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Bir anlamda, bazı katılımcılara göre bu burada bahsedilen özellikler ilk başvuru aşamasında farkedilmemektedir. Katılımcıların çoğunluğuna göre zaten bu dergiler için intihal programı kullanmak onların işleyişi mekanizmaları ile ters düşen bir durumdur ve eğer böyle bir kontrol süreci işletilecekse bu dergilerin hızlı, mükerrer ya da başka eserlerden çalıntı olacak şekilde baskılar yapmasına, kısaca bu dergilerin temel işleyiş yöntemlerine, ket vuracak bir işlemdir ve dergiler bu intihal kontrolü sistemlerini uygulamazlar. Katılımcılar aşağıda da ifade edileceği üzere, bir derginin basım işlemi için para talep etmesini o derginin yağmacı bir dergi olduğunu belirleyen temel özelliklerden birisi olarak görmüşlerdir. Fakat, bu özelliğin ya da koşulun bu dergilerde başvuru süreçlerini takip eden aşamalarda ve genelde son safhada ve basıma yakın bir zaman diliminde dile getirildiğini ifade etmişlerdir. Öyle ki katılımcıların bu dergilerin para taleplerini bu son aşamada belirtilmesini yazarların nezdinde bir tehdit ya da korkutma olarak algıladıklarına dair görüşleri vardır.

İntihal programı kullanma zorunluluğun bulunmaması

Yağmacı dergilerin yayın haline getirme ve kabul süreçleri içerisinde intihal programlarının işe koşulmadığı ve yazarlardan bu intihal programlarından alınan raporları istemedikleri dile

getirilmiştir. Bu bir anlamda, yüzeysel ve niteliksiz olarak yapılan bir eser inceleme sürecinin bir göstergesidir. Bir başka ifadeyle eğer fazla para ödersen, birtakım engellere takılmazsın mantığının sonucu olarak şekillenen bir hakem ve editör değerlendirme süreci söz konusudur. Katılımcılardan birinin bu konudaki görüşü aşağıdaki gibidir:

“Yağmacı dergilere gönderilen yayınların hızlı basılması için belli kriterlerin de göz ardı edilen bir hususta intihale tabi tutulmadan yayının kabul edilerek basıma verilmesidir. Zaten intihal programlarına tabi tutulsalar birtakım yaptırımların uygulanması lazım. Yani intihal oranı çok mu çıktı yeniden ya da çok zahmet vererek düzeltilmesi lazım ya da ne bileyim hiç kabul edimemesi lazım belki de böyle bir çalışmanın. Ama amaç nedir? Amaç para versin de ne yayınlarsa yayınlansın. Zaten derginin prestij gibi bir kaygısı yok ki”
(Neslihan)

Diğer bir katılımcı intihal programlarının gerçekte sıkı denetim ve kontrol yapan nitelikli dergilerde işletildiğini fakat yağmacı dergilerde yapılan yayınların bazılarının mükerrer basım olduğuna ya da bazılarının yüksek oranlarda intihal kusuru olan yayınlar olduğuna değinmiştir. Bu sebeptendir ki bu dergiler intihal programlarını işe koşmamaktadırlar. Bu katılımcı bu konuda akademisyenlerin kendilerinin de bir takım etik olmayan davranışlarından bahsederken görüşünü aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Yağmacı dergiler intihal programını kullanan dergiler değildir. Şöyle ki bu dergilerin çoğundaki çalışmalar bir yerden kopyalanarak alınmıştır ya da bir kişi yayın sayısı artsın diye daha önce bir kongrede bastığı makaleyi mesela bu dergilere çalışma olarak göndermektedir. Sanki o dergiyi bilerek seçmektedir. Çünkü aynı eseri iki kez basmak isteyen biri intihal program kullanan bir dergiye yayın gönderir mi? Bence bu dergilerin en bilinen özelliği bırakın intihal programını düz okumanın bile yapılmadığı süreçlerle yönetilmektedir.” (Ece)

Yüksek ücret talebi ve faturalandırma

Katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu yağmacı dergilerin maddi olarak yüksek gelir elde etme ile beraber ticarileşme özelliğine değinmişlerdir. 10 katılımcıdan, 9'u yağmacı dergilerin yüksek ücret karşılığında yayın yapan dergiler olduğuna dair ortak görüş bildirmişlerdir. Katılımcılardan birinin konuyla ilgili görüşü aşağıdaki gibidir:

“Yağmacı dergiler yayınların hızlı basımı için süreyi kısa tutmak amacıyla yüksek ücretler karşılığında yayınlarınızı basmaktadırlar. Para talep etmeleri bu dergilerin en çok belirgin olan özelliğidir. Hatta ücretler bayağı yüksek meblağlardır.” (Neslihan)

Bir diğer katılımcı yüksek ücret talep eden bu yağmacı dergilerle yaşadığı bir deneyimi paylaşırken yine bu para talep etme durumunu başka değişkenlerin ve ölçütlerin de dahil edildiği daha bütüncül bir çerçevede değerlendirilmesinin gerekli olduğunu ima etmiştir. Bu katılımcı yüksek ücret talebinin yanında yetersiz ve sahte değerlendirme ve kontrol süreçlerinin de var olduğu bir durumun yağmacı dergi olma özelliğini net olarak desteklediğini şu şekilde belirtmiştir:

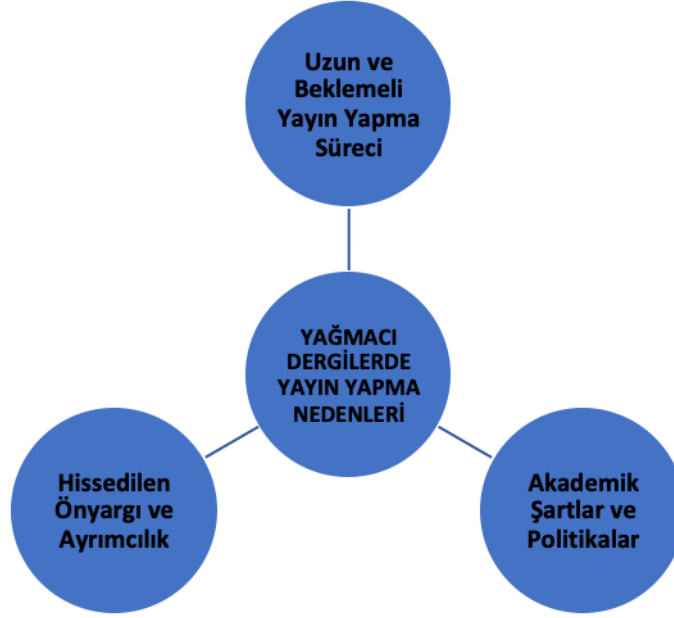
“Akademik kariyer hayatımızda yayın yapma bizler için önemli olduğundan yağmacı dergiler süreci ticarileştirme mantığı ile bizi birer gelir kaynağı olarak görmekte ve sömürmektedirler. Özette, akademisyenler birer kazanç elde etme kapısı olarak görülmektedir. Ben bu anlamda akademik teşvikten yararlanmak ve performans değerlendirmede yetersiz görünmemek için bu dergilerden birine yayın gönderdim ve çok yüksek bir para ödedim. Tabi o zaman bu dergilere yönelik farkındalığımız yoktu. Ben güzel bir çalışma gönderdim tek derdim hızlıca basılsın ve çabuk elimde olsun. O sebeple evet yüksek fiyat tarifesi varsa ve yoğun bir dönüt de verilmiyorsa düşünmek lazım” (Ahmet)

Yukarıdaki katılımcıların aksine ücret ödenen tüm dergilerin yağmacı dergi olarak sınıflandırılmasının doğru olmadığına ve bir takım nitelikli dergilerin de farklı kitlelere ücretsiz olarak yayına erişim sağlama isteği ile açık erişim sunma özelliğinden ötürü ücret talep edebildiğine vurgu yapmışlardır. Bu durumu dile getiren bir katılımcının görüşü aşağıdaki gibidir:

“Yağmacı dergilere yüksek ücretler ödendiği doğru olsa da nitelikli dergilerde belli ücret ödenmesi gerektiğinden tüm ücret ödenen dergileri yağmacı dergi olarak sınıflamak doğru olmaz. Bu ayrımı göz önünde bulundurmalıyız. Özellikle altın açık erişim diye bir şey var. Yani hem nitelikli hem de okuyucuların değil de esas yazarların para ödeyerek bilimini insanlarla paylaşması felsefesini benimseyen bir takım güzel dergilerde var. Hatta bunlar alanyazındaki en bilindik ve prestijli basımcılar tarafından basılmaktalar. Mesela bir arkadaşım hakem süreci için uzun süre bekledi sıkı da kontrol ettiler yorum yazdılar, kaç kere revizyon aldı ama değdimi gibi A sınıfı yayıncının açık erişim dergisiydi.” (Aysel)

Türk Akademisyenlerini Yağmacı Dergilerde Yayın Yapma Nedenleri

Kişileri yağmacı dergilerde yayın yapmaya iten unsurlara ilişkin edinilen nitel verilerin analizi sonucunda “*hissedilen önyargı ve ayrımcılık*”, “*akademik şartlar ve politikalar*” ve “*uzun ve beklemeli yayın yapma süreci*” olmak üzere üç temel tema ortaya çıkmıştır (Şekil 2). Bu üç grup ya da çeşit nedene detaylı baktığımızda, bu nedenlerin bireylerin kişilik özelliklerinden, ülkelere ait özelliklerden ve de yayın yapma sürecinin doğasına ait özelliklerden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Öyle ki, kendine karşı bir önyargı ya da ayrımcılığın yapıyor olduğunu hissetmek kişinin bu durumu nasıl ve ne şekilde anladığına ve anlamlandırıldığına göre değişebilmektedir. Bu çalışmaya dahil olan sadece birkaç katılımcı böyle bir olgunun varlığına dikkat çekmiştir. İkinci grup nedenler ise ülkelerin yapısı ve genel işleyişi ile ilgili özelliklerle bağdaştırılmıştır. Burada basedilen nedenler doğrultusunda ülkelerin eğitime, bilime ve araştırmaya verdikleri önem ve değerlerle ilgili çıkarımlarda bulunmak mümkündür. Üçüncü grup nedenler ise yukarıda da ifade edildiği gibi yayın yapma sürecinin genel özelliklerinden kaynaklanan unsurlardır. Bir başka ifadeyle araştırmacıların nitelikli dergilerin talep yoğunluklarından dolayı onlara hızlı bir şekilde cevap verememesi ile duydukları kaygı, sabırsızlık ve endişenin bir sonucu olarak ortaya çıkan nedenler bu son gruba dahil edilebilecek nedenlerdir.

Şekil 2. Türk akademisyenlerin gözüyle akademisyenlerin yağmacı dergilerde yayın yapma nedenleri

Hissedilen Önyargı ve Ayrımcılık

Katılımcılardan birkaçı yurtdışı menşeli bir takım prestijli dergilerde yayın yapmak istediklerinde kendilerine karşı bir ayrımcılık politikasının uygulandığını ve bu şekilde akademik yayın yapma heveslerinin baltalandığına vurgu yapmışlardır. Özetle, katılımcılar Türk akademisyenlerin yurtdışındaki dergilerde yayın yapmak istediklerinde Türkiye’ye karşı olumsuz bir algının olduğunu ifade etmektedirler ve bu durum araştırmacıları yağmacı dergilere yönlendirmektedir. Bu konuya ilişkin katılımcılardan birinin görüşü şöyledir:

“Akademik olarak nitelikli yayınlar ortaya koyduğumuzda yurtdışındaki dergilerde yayınlanması için gönderdiğimizde yayınlarımızın niteliksiz olarak hızlı bir dönüşle ret aldığımız birçok kez yaşamaktayız. Bu durumda daha kolay kabul aldığımız dergilere yönelmekten başka çaremiz kalmıyor.” (Saime)

Katılımcılardan birkaçı ise yurtdışı nitelikli dergilerde yayın yapmak istediklerinde bu kez uyruk ya da vatandaşı oldukları ülkeye ilişkin değil de dini bir takım sebep ve önyargılarla bu dergilerde yayın yapmalarının engellendiğine değinmişlerdir. Öyle ki bu engellemeler neticesinde bu araştırmacılar yağmacı yayınlara yönelmek zorunda kalmaktadırlar. Müslüman olmanın ve Müslüman bir ülkeden gelmenin editörlük ve hakemlik sürecinde bir önem teşkil ettiğine inanan bir katılımcının görüşü şu şekildedir:

“Editörler ya da hakemler bir kere Müslümanlara karşı ön yargılı olabiliyorlar. Çünkü kafalarında Müslüman ülkelerden gelen araştırmacıların nitelikli bir şekilde yayın yapması ihtimali çok düşük. Şimdi burda Türkiye’yi diğer grup müslüman ülkelerden ayırmak lazım. Evet bazı Orta Doğu ülkelerinde bu iş gerçekten çok laçka şekilde yürütebiliyor ve gerçekten kötü ve bilimsel anlayışa uymayan yayınlat ortaya çıkabiliyor ama burada genelleme yapmamak önemli. Her başvuruyu tarafsız ölçütlere göre değerlendirmek lazım. Editörler mesela kör hakemlik süreci olsada bizim adımızı ve çalıştığımız kurumu görmüyor mu? Ben bu yetkin nitelikli kişilerin zaman zaman bu aşırı genelleme durumuna düştüklerini düşünüyorum” (Ahmet)

Bazı katılımcılar kendilerine yapılan olası ayrımcılığın ya da ötekileştirme durumunun kendilerinden kaynaklanan bir takım alt nedenler neticesinde ortaya çıkmış olabileceği görüşündedirler. Öyle ki, bu katılımcılar nitelikli dergilerin istediği düzeyde İngilizce yayınlarda yalın ve doğal bir ifade gücüne sahip olmadıklarını, bunun İngilizceyi bir yabancı dil olarak konuşan bireylerden beklemenin acımasız ya da uygunsuz olduğu yönünde bir görüş bildirmişlerdir. Bu sebepten ötürü çalışmalarını nitelikli de dil ile ilgili nedenlerden ötürü eserlerinin ret edildiğini ve bir anlamda kendilerinin yağmacı dergilere mecbur bırakıldıkları düşünülmektedir. Bu konuda bir katılımcı düşüncelerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Evet eserlerimizde İngilizce dil problemleri olabiliyor. Sonuçta bizler İngilizceyi geç öğrenen bireyleriz yani akademik yazma gibi becerilerin gelişmesi zaman alıyor ve bazen ne yaparsanız yapın kendinizi ana dilinizdeki kadar doğal ve akıcı bir biçimde ifade edemeyebiliyorsunuz. Ben İngilizce olarak kendim yazmaya çalışıyorum; ama kendimde farkındayım bir Amerikalı gibi ne de ne bileyim bir Avrupalı gibi kuvvetli bir ifade gücüm olmuyor. Ama tabiki her tarafı gramer hatası ile dolu bir makale göndermemeliyiz. Fakat, kendim bunu bizzat düşünmekteyim ki benim bir eserim bu yüzden reddedildi. Ben aslında bu konuda bir düzeltme ve revizasyon talebinde bulunmalarını beklerdim ama onlar direkt reddediyorlar. Bu konuda şöyle ilerlediklerini düşünüyorum. Bakıyorlar native speaker değilsin ya da Avrupalı da değilsin ne yaparsan makaleyi adam edemezsin. Seninle niye vakit kaybetmişler. Talep çok bekleyen var, hem nitelikli hem de güzel İngilizce ile yazılmış olanı basmak istiyor haliyle.” (Fatma)

Akademik Şartlar ve Politikalar

Katılımcılar ülkemizdeki akademik teşvik ve ilerlemeye yönelik ölçüt ve şartların değişmesi ile paralel olarak artan sayıca fazla yayın yapma kaygısının ve isteğinin kişileri yağmacı dergilere iten unsurlar arasında görmektedirler. Bu tema altındaki analizlerde sıklıkla “doçentlik ölçütleri, TR dizin ve akademik teşvik” kodları kullanılmıştır. Bu konuya ilişkin katılımcılardan biri doçentlik ölçütlerine ilişkin şöyle bir görüş bildirmiştir:

“Doçentlik kriterlerinde değişimlerin yaşanması ile birlikte akademisyenlerin yayın yapmasına ilişkin kaygıları arttığından böyle bir yönelim ortaya çıkmış olabilir. Yani bazen doçentlik dosyalarının değerlendirilmesinde nitelik değil nicelik ön planda tutulmaktadır ve bu durumda akademisyenleri hızlı yayın yapabildikleri ve sayıyı arttırmalarına imkân sağlayan yağmacı dergilerin kucağına bırakılmaktadır.” (Neslihan)

Akademisyenlerden bazıları Türkiye’deki akademik ödüllendirme için işe koşulan teşvik yönetmeliği sonrası bu dergilere yönelimlerde büyük bir artış olduğu konusunda görüş bildirmişlerdir. Katılımcılardan birinin bu konudaki görüşü aşağıdaki gibidir:

“Akademisyenlerin akademik teşvik almak için yayın sayılarını arttırmaları gerekmektedir ve bu yüzden bu dergilerde yayınların hızlı çıkmasından dolayı böyle bir yönelim ortaya çıkmaktadır. Daha fazla yayının hem ücret olarak hem de akademik olarak bir avantaj sağlaması akademisyenleri bu tür dergilere yönlendirmektedir.” (Mete)

Uzun ve Beklemeli Yayın Yapma Süreci

Katılımcılar nitelikli dergilerin uzun değerlendirme süreçlerinin olmasının ve basım için bekleme süresinin de bir o kadar uzun olmasının yağmacı dergilere yayın gönderilmesine zemin hazırladığını ifade etmektedirler. Bu konuya ilişkin bilimsel yayınların basım sürecinin uzun olmasından yakınan bir katılımcının görüşü şöyledir:

“Akademik yayın yapma sürecinin zorlukları arasında ortaya konulan yayınların dergilerde çok uzun bir süreç sonrası basılması ve uzun sürede dönüt almamız bizim için zorluk olarak nitelendirilebilir. Bu sebepten ötürü alternatif arayışı ile kısa süre içerisinde basım yapan yağmacı dergilere rağbet artmaktadır.” (Mustafa)

Katılımcılardan birkaçı ise nitelikli dergilere göndermiş oldukları çalışmalar için birkaç adımda gerçekleşen düzeltmeleri aldıktan sonra ve bu düzeltmeleri yerine getirmelerine rağmen sonuç olarak ret almalarının, zamanlarını boşa harcama ve emeklerinin boşa gitmesi gibi olumsuz duyguları perçinlediğine ve bu pişmanlık duygularının da onları yağmacı dergilere yönlendirdiğine vurgu yapmışlardır. Bu durumu destekleyen bir katılımcının görüşü aşağıda verilmiştir:

“Yayın gönderdiğimiz dergiler bizlere dönüt verdiklerinde yayını tekrar uzun bir revize etme süreci sonrası yayını yolladığımızda yayına ret almamız hem süre kaybı hem de emeklerin boşa gitmesi demektir. Ben bunu yaşayan birisi olarak nasıl üzgün hissettim size anlatamam. Tüm düzeltmeleri harfiyen uyguladım ama nedense üçüncü tur düzeltmeden sonra ret aldım. Bu sadece benim başıma da gelmedi bunu yaşayan çok arkadaşım var” (Aysel)

Bir grup katılımcı ise bu nitelikli dergilerin de yoğun talep gördüklerinde ötürü bir eleme politikasının olmasını normal bulmakla beraber herşeyin dijital ve elektronik yollarla hızlandığı bu çağda bu dergilere özgü yavaş geri bildirim ve dönüt durumlarını ciddi bir şekilde eleştirmektedirler. Hatta bu durum bazı katılımcılarca ifade edildiği üzere ülkelerin akademik yayın yapma anlayış ve uygulamaları kapsamında ele alındığında yağmacı dergilerde yayın yapmak makul bir seçenek gibi gözükmemektedir. Bu sürecin belki de kasıtlı olarak yavaşlatıldığını düşünen katılımcılar da olmakla birlikte bu yavaşlıktan kaynaklanan gecikme kaygısının Türkiye gibi yayın sayısının akademik ilerleme için önemsendiği ülkelerde araştırmacılara yağmacı dergilerde yayın yapmaktan başka bir seçenek bırakmadığına da özellikle değinmişlerdir. Bu kapsamda, bir katılımcı akademisyenin görüşü aşağıdaki gibidir:

“Ben bu nitelikli A sınıfı dergilerin bu işi ciddi ve profesyonel şekilde yaptığını inanıyorum ve hiçbir şekilde yağmacı bir dergiyi desteklemiyorum. Lakin, bu dergiler belki de bilinçli bir şekilde, sanki biz bu işi çok önemsiyoruz ve çok yoğun ve detaycı bir biçimde çalışmanızı incelemekteyiz mesajını vermek ister gibi, süreci çok uzatıyorlar. Bence bu kadar teknolojinin geliştiği bir dönemde hakemlere internet üzerinden ulaşmak kolayken, bunların dijital baskı gibi, yazarlara ulaşma gibi kaygıları hızlı bir şekilde yapılıyorken bu yavaşlık neden acaba? Bir çalışmam için neredeyse iki senede sonuç aldım. Bu süreç gerçekten sabır gerektiriyor. Beklemek sabır işi ve bir de bakıyorsunuz sizden daha nitelsiz biri yağmacı dergilerde bu sürede üç tane beş tane yayın yapmış. Bu anlamda düşünmüyor değil insan ben de bu dergilere göndersem de kurtulsam. Çok sağlam çalışmaları olup da bu dergilere sadece hızlı basıyor diye değerli yayınlarını kapıranlar” (Mete)

Sonuç ve Tartışma

Bu nitel çalışmanın katılımcılarından yağmacı dergi kavramını nasıl anlamlandırdıkları ve bu dergileri hangi tür özellikler ile ilişkilendikleri konusunda bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Çalışma sonuçları katılımcıların yağmacı dergi ile bağdaştırdıkları özellikleri, dergilere ait teknik özellikler, editörlük ve hakem süreci ile ilgili özellikler ve yayın süreci ile ilgili özellikler olmak üzere üç grupta ele aldıklarını göstermiştir. Bu bağlamda, alanyazındaki çalışmalarda tespit edilmiş olan bu dergilerin farkında olmama durumu bu çalışmaya katılan akademisyenler için geçerli değildir. Bu farkındalığı etkileyen en temel durumun 2019 yılında YÖK’ün akademik terfi ve atamalarda yağmacı dergi statüsünde değerlendirilen dergilerin dikkate alınmaması konusunda aldığı ve vurguladığı karar olduğu söylenebilir (YÖK, 2019). Bir başka ifadeyle, Türk akademisyenler bu durumun farkındadır ve bilimsel yayın yapma süreci içinde bu konunun

bilincinde oldukları ve yayın yapma süreçlerinde bu özellikleri göz önüne alacakları söylenebilir. Fakat, katılımcıların görüşlerinden bilim etiği ve yayın yapma süreçleri hakkında eksiklikleri olduğunu da anlaşılmaktadır. Katılımcıların yağmacı dergi tanımlamasında kullandıkları teknik özellikler olan derginin geniş bir konu yelpazesi ve disiplin alanına hizmet vermesi, bir yılda çok fazla yayın çıkarması ve bu dergilerin yeni hizmete başlamış dergiler olması gibi özellikler daha önce bir takım araştırmacılar tarafından paylaşılmış olmakla beraber (Beall 2012, 2016; Gasparyan, 2013; Gasparyan vd., 2015), yayın hayatlarına yeni başlamış ve ilerleme gayretinde olan dergilerin de bir takım teknik basım ile ilgili deneyimsizliklerden ötürü yağmacı damgası yememeleri konusu da karşıt bir görüş olarak savunulmaktadır (Bivens-Tatum, 2014; Butler, 2013). Hatta Christopher ve Young'a (2015) göre, bazı dergiler yasal ve meşru olan ve olmayan durumları bir arada barındıran ve çağrıştıran özelliklere sahiptirler. Bu özellikleri birbirinden ayırmak ve sınıflamak güç bir iştir. Bu açıdan bakıldığında, bu konuda alanyazında bir eksiklik ve çözümsüzlük söz konusudur. Bu bağlamda, belki de yağmacı dergi özelliklerinin etiketlendiği kara listeler yerine beyaz listelerin oluşturulması bir çözüm sunabilir çünkü beyaz listeye dahil olacak iyi özellikleri kara listeye dahil edilecek kötü özelliklerden ayırt etmek ya da doğruluğunu kanıtlamak daha kolay olacaktır (Misra, Ravindran, Wakhlu, Sharma, Agarwal ve Negi, 2017; Strinzel, Severin, Milzow ve Egger, 2019). Bu anlamda, Türk akademisyenlerin yağmacı dergiler ile basım ve teknik boyutlarındaki özelliklerden ötürü başarısız ve yetersiz kabul edilebilecek dergileri ayırmaları konusunda daha detaylı bir bilgiye ihtiyaçları vardır. Bu bilgilenme belkide akademisyenlerin kara listeler yerine beyaz listeler ile de tanıştırılması yoluyla olabilir. Her ne kadar YÖK'ün 2019 yılında aldığı karar Türk akademik yaşantısı için bir uyarı niteliğinde olsa da Türk akademik yaşantısında ne YÖK ne de Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) ya da Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) tarafından belirlenen bir siyah ya da beyaz listenin var olmadığı görülmektedir. Bu anlamda, listeleme mantığında olmasa bile yağmacı dergi ya da iyi dergi özelliklerinin açıkça ifade edildiği bir rapor ya da açıklamaya ihtiyaç vardır.

Editörlük ve hakem süreci ile ilgili özelliklere ilişkin olarak, katılımcılar bu dergilerde editör ya da hakemlik gibi görevlerde çoğu zaman bu alanda önemli isimlerin adlarının kullanıldığına vurgu yapmışlardır. Bu durum bu bilim insanlarının onayı ya da haberi olmadan gerçekleşmektedir. Aynı vurgu Gasparyan ve diğerleri (2015) tarafından da yapılmıştır. Fakat, çoğu yağmacı dergide editörlük gibi karar verici grubunda rol oynayan kişiler bu alanda yetkin ve deneyimli kişiler değildir. Bu dergiler bu durumu önemli bir unsur olarak görmediği gibi disiplin alanı farklı birçok dergide aynı editörlerin ya da editörler kurulunun isimlerini kullanabilmektedirler (Beall, 2012; Gasparyan vd., 2015). Gasparyan (2013) ve Gasparyan ve diğerleri (2015) sorumlu ve yetkin editörlerin çoğunun bilim etiği konusunda uluslararası anlamda kabul gören ve söz sahibi olan Basım İlkeleri Komitesi'nin (Committee on Publication Ethics- COPE) üyesi olduğuna ve bu kuruluşun koyduğu yönerge ve ilkeler dahilinde hareket ettiğine vurgu yapmışlardır. Öyle ki yağmacı dergiler web sitelerinde bu gibi etik kurallar ya da kuruluşlar hakkında içerik ve işleyişe yönelik olarak detay vermekten ziyade (Gasparyan vd., 2015) yüzeysel bilgi ya da internet bağlantı adreslerini vermek gibi bir politika takip etmektedirler. O halde, Türk bilim insanları içinde, COPE ve benzeri kabul görmüş kuruluşların işleyiş ve ilkeleri hakkında daha detaylı bilgi edinmek bilim etiği ve akademik yayın yapma süreçlerini daha iyi anlamak adına faydalı olacaktır.

Katılımcılar makale basımı için yüksek bir makale işlem ücreti talep eden dergilerin yağmacı dergi olduğu üzerine bir vurgu yapmışlardır. Bu vurgu, Truth'un (2012, s.56) bu dergilerden bahsederken kullandığı "çok öde ve derhal bas" mantığı ile örtüşmektedir. Fakat, bu noktada

açık erişimin temel mantığı üzerinden yorum yapmak mantıklı olacaktır. Aslında yağmacı dergiler birer açık erişim dergisidir. Bir başka ifadeyle, aslında bu dergiler açık erişim yoluyla hizmet vermek için ücret talep eden ve bunun yanında bir nevi sanki para karşılığında hakem ve editörlük süreçlerini düzgün ve meşru bir şekilde yürütmeyen dergilerdir. Hatta intihal oranı çok yüksek olan eserlere bile basım imkânı sağlamaktadırlar. Bu dergiler esas açık erişim sistemine büyük zararlar vermektedirler (Beall, 2012; Conn, 2015; Cristopher ve Young, 2015; Jansen ve Forget, 2012; Shen ve Björk, 2015). Bu çalışmanın katılımcıları yağmacı dergilerin intihal oranı yüksek yayınları sıkı bir denetim ve kontrolden geçirmeden yayınlama gibi bir özelliğinin olduğuna dair bir düşünce ileri sürmüşlerdir. Bu anlamda, tespitleri yukarıda belirtilen intihalleri içeren alanyazınla örtüşür niteliktedir. Yukarıda temel olarak bahsi geçtiği üzere hem hakemlik ve kontrol süreçlerinin yetersizliği hem de intihal kusuru işleyen yayınlara imkân tanınması gibi etik olmayan işlevleri açısından eleştirilen yağmacı dergilerin aksine, açık erişim felsefesini çok düzgün, profesyonel, meşru ve etik olarak işleten açık erişim dergileri de vardır. Bu dergiler yine maliyeti okuyucu değil de yazar öder mantığı ile yazarlardan ücret talep etmektedirler. Bir başka ifadeyle her para talep eden dergi yağmacı dergi değildir. Ama hakemlik ve editörlük süreçlerini doğru bir şekilde, etik ve meşru doğrultuda işletmeyen her dergi yağmacıdır. Bu doğrultuda, Xia ve diğerlerinin (2015) yağmacı dergilerde yayın yapma konusunda en üst sıralarda yer alan Hindistan ve Nijerya gibi ülkelerin araştırmacılarının prestijli ve nitelikli olan bir takım açık erişim dergilerinde Avustralya, Avrupa ve Amerika gibi ülkelerin araştırmacılarına oranla çok az daha yayın yaptıkları yönünde yapmış oldukları tespit her açık erişim dergisinin yağmacı dergi olmayacağını doğrular niteliktedir. Örneğin, bu alanın ilk örneklerinden olan PLoS (The Public Library of Science) kâr amacı gütmeyen bir yayıncıdır ve bilimin herkese açık olması felsefesi ile 2003'ten beri yedi tane dergisi ile açık erişim yoluyla hizmet vermektedir. PLoS dergileri yazarlarından açık erişim bedeli olarak yüksek ücretler talep etmektedir. Bu yayıncıya ek olarak, birçok büyük basımevi de (Elsevier, Springer ve Sage gibi) bu şekilde hizmet veren dergiler kurmuşlardır. Bu tür dergiler açık erişim olmakla birlikte sıkı bir hakemlik sürecinin işletildiği ve etik ilkelere de riayet eden dergiler olarak dikkat çekmektedirler (Gasparyan vd., 2015; Xia vd., 2015). Bu bağlamda, bu çalışmanın Türk akademisyenlerinin ücret talep eden her dergiyi yağmacı dergi olarak etiketleme eğilimlerinin bir takım aşırı genellemelerin sonucu olarak ortaya çıkmış olduğunu söylemek mümkündür. Bu anlamda, daha önce de vurgulandığı gibi, akademisyenlerin bilimsel yayın etiği ve akademik yayın yapma konularında daha yönlendirici, detaylı ve kanıtlara dayalı bir bilgiye ihtiyaçları vardır. Bu bağlamda, Türkiye'de daha sağlam, genellenebilir ve meşru bir bilim etiği anlayışının oluşması için atılabilecek adımlar dahilinde, YÖK tarafından atılması gereken bir sonraki adım bilimsel etik ve yayın yapma süreçleri konularında uluslararası boyutta söz sahibi olan kurum ve kuruluşların koyduğu veya uyguladığı birtakım ilkelerin Türk akademisyenler, akademisyen adayları ve araştırmacılar ile paylaşılması olmalıdır. Bu anlamda, hangi yayım türünü kullanırlarsa kullansınlar (açık erişim ya da diğer abonelik yöntemleri ile işleyen dergiler) akademik bilimsel yazma ile etik yayın yapma ilkelerini birleştiren, meşru ve etik dergileri meşru ve etik olmayan dergilerden ayırmalarına ilişkin bir içerik üzerine kurgulanan her türlü seminer ya da çalıştay onlara faydalı olabilecektir (Cristopher ve Young, 2015). Belki de bu seminer ve çalıştay çalışmalarının bir sonucu olarak Türk akademisyenlere yol göstermek adına beyaz bir dergi listesi bile oluşturulabilir. Bu kuruluşlardan en başlıcaları ve kabul görenleri arasında COPE, Açık Erişim Dergiler Dizini (Directory of Open Access Journals-DOAJ) ve Akademik Açık Erişim Dergileri Kurumu (Open Access Scholarly Publishers Association- OASPA) gelmektedir (Butler, 2013; Cristopher ve Young, 2015). Türk akademisyenler bu kurumların uygulamaları hakkında bireysel olarak ya da çalıştıkları akademik kurumların araştırma ve etik üzerine kurulmuş

birimleri aracılığı ile de bilgi edinebilirler. Çoğu prestijli açık erişim dergisi özellikle COPE üyesidir ve bu üyeliklerini de web sayfalarında özellikle ve detaylı olarak vurgulamaktadırlar.

Bu çalışmanın ikinci araştırma sorusuna yönelik sonuçlar Türk akademisyenlerin yağmacı yayınlarda yayın yapma nedenleri üzerindeki kişisel görüşlerinin çoğunlukla alanyazın ile benzerlik gösterdiği ortaya koymaktadır. Örneğin, prestijli ve nitelikli üst düzey dergilere gönderdikleri yayınlar konusunda aldıkları ret ve bekleme süresinin uzunluğu katılımcıların çoğu tarafından Türk araştırmacıların yağmacı dergilere yönelmelerinin temel nedeni olarak belirtilmiştir. Alanyazında üst düzey dergilerin makale kabul şartlarını sağlayamayan ve bu sebeple eserleri reddedilen genç araştırmacıların varlığından söz edilmektedir. Bu genç akademisyenler “yayınla ya da yok ol” baskısının etkisiyle yağmacı dergilere yönelebilmektedirler (Clark ve Thompson, 2017; Cristopher ve Young, 2015; Kurt, 2018; Xia vd., 2015). Çalışmaya dahil olan akademisyenlerden bazıları Türk olmalarından ya da Müslüman olmalarından ötürü nitelikli dergilerde yayın yapmak istediklerinde bu dergilerde kendilerine yönelik bir ayrımcılık politikasının uygulandığına dair bir görüş bildirmişlerdir. Benzer görüşler Kurt’un (2018) çalışmasında da tespit edilmiş olup, bu durum araştırmacı tarafından yazarların sosyal kimlikleri için tehdit barındıran bir unsur olarak nitelendirilmiştir. Kurt’a (2018) göre, akademisyenler bu tehdit algısı ile beraber hissettikleri ezilme duygusu ile yağmacı dergilerde yayın yapmaya yönelmektedirler.

Araştırma sonuçları Türk araştırmacıları yağmacı dergilerde yayın yapmaya iten nedenler arasında sıklıkla Türkiye’de var olan atama ve akademik teşvik ile ilgili politikalarının adının geçtiğini ortaya çıkarmıştır. Benzer vurgular alanyazındaki önceki çalışmalarda da yapılmıştır (Akça ve Akbulut, 2018; Clark ve Thomson, 2017; Demir, 2018; Franzoni, Scellato ve Stephan, 2011; Mouton ve Valentine, 2017; Pyne, 2017). Bu anlamda, özellikle akademik teşvik ile ilgili ödüllendirme süreçlerinin başlamasından sonra Türkiye’de de yağmacı dergilerde yayın yapma oranlarında büyük bir artış gözlemlenmiştir. Hatta bu durum Demir’in (2018) çalışmasından elde edilen verilere göre akademik teşvik yönetmeliğinin yürürlüğe girmesini takip eden bir yıl içinde yağmacı yayın sayısında %130 oranında bir artışla desteklenmektedir. Benzer bir Akça ve Akbulut’un (2018) çalışmasında da mevcuttur ve rakamlar nitel verilerle örtüşür durumdadır. Öyle ki Akça ve Akbulut (2018) tarafından yapılan doküman analizi çalışmasında, Beall’in (2017) listesine giren 1317 dergiden 41 tanesi Türkiye menşelidir ve bu listede birinci sırada olan Hindistan’ın ardından ikinci sırada en çok yağmacı dergiye sahip ülkenin Türkiye olduğu görülmektedir. Hatta Türkiye’ye ait 41 dergiden bir tanesinin Türkiye’de doçentlik atamalarında zorunlu şart olarak belirtilen TR dizinde yer aldığı araştırmacılarca tespit edilmiştir (Akça ve Akbulut, 2018). Özetle, akademik teşvik ve ödül sürecinde yapılan bir değişikliğin bilim etiğini etkileyebilecek ve dikkat çekici bir boyutta yansımaları olmuştur. Nitelikten çok niceliğin daha önem kazandığı bu sistemde, Türk araştırmacılar hızlı ve kolay bir şekilde yayın yaparak alacakları maddi desteğin oranını artırma gibi bir güdü ile yağmacı yayınlara daha çok yönelmişlerdir. Bu anlamda, teşvik yönetmeliğinde ödüllendirilecek çalışmaların hangi dergilerde olması gerektiği ya da hangi dergilerin bu anlamda kabul göreceğine yönelik net bir kaynak yoktur. Sadece, YÖK tarafından 2018 yılı itibari ile akademik teşvik başvurularının değerlendirilmesinde, ödüle dahil edilecek yayınların yayımlandığı dergilerin alan yazında en az beş yıldır hizmet veriyor olması gibi ek bir ölçüt getirilmiştir. Bu anlamda, akademik teşvik ve ödül süreçlerinin işletilebilmesi için ön koşul bir ülkede bilimsel etik ve yayın yapmaya yönelik alt yapının sağlanması olmalıdır (Cristopher ve Young, 2015; Gasparyan vd., 2015; Xia vd., 2015). Kısaca, Türkiye bu anlamda yayın sayısını değil niteliğini destekleyen bir takım politika ve önlemleri almak durumundadır.

Bir nitel betimsel araştırma deseni olarak tasarımılanan bu araştırma fenomenoloji deseninin “tonlarını taşımakla” birlikte, amaç deneyimler ya da görüşlerin gerçek ve derin anlamlarının ortaya çıkartılması değil, katılımcıların görüşlerinin sağladığı bilgilerin betimleyici bir özeti sunulmasıdır (Sandelowski, 2000, s. 337). Fakat, Sandelowski’nin (2000, 2010) asıl vurgulamak istediği şey, kendisinin makalesinde ifade ettiği bu tonlarını yansıtmaya ya da dokusunu taşıma olgusunun aslında nitel betimsel araştırmanın üzerinde çalıştığı bir araştırma sorusunun bir sonraki basamakta fenomenoloji ya da gömülü teori gibi bir desenlerle araştırılması konusunda bir destek ya da temel oluşturabileceği durumudur. Bu bağlamda, gelecekteki araştırmalar bu çalışma kapsamında araştırılan yağmacı dergi olgusu hakkında daha derin ve detaylı bilgi edinmek amacı ile daha yorumlayıcı bir desen dahilinde (fenomenoloji, gömülü teori gibi) kurgulanmalıdır. Bu anlamda, bizzat bu dergilere ilişkin hakem, yazar ya da editörlük gibi deneyimlere sahip katılımcılara ulaşılması faydalı olacaktır. Bunun yanında, yağmacı dergi kavramının anlaşılmasından öte akademisyenlerin bilimsel etik inançları ile etik ve nitelikli yayın yapma süreçlerine yönelik yürütülecek çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ikinci tür çalışmalar, belki de sağlam bir bilim ve yayın etiği anlayışı olmayan gelişmekte olan ülkelerdeki bu eksikliğin kapatılması hususunda gerekli olan veri kaynağını sağlayabilecektir.

Kaynaklar / References

- Akça, S. ve Akbulut, M. (2018). Türkiye'deki yağmacı dergiler: Beall listesi üzerine bir araştırma. *Bilgi Dünyası*, 19(2), 255-274. doi:10.15612/BD.2018.695
- Anderson, R. (2017, Temmuz 25). Cabell's new predatory journal blacklist: A review [Web blog yazısı]. Erişim adresi: <https://scholarlykitchen.sspnet.org/2017/07/25/cabells-new-predatory-journal-blacklist-review/>
- Beall, J. (2012). Predatory publishers are corrupting open access. *Nature*, 489(7415), 179. doi:10.1038/489179a
- Beall, J. (2016a). Dangerous predatory publishers threaten medical research. *Journal of Korean Medical Science*, 31(10), 1511-1513. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.3346/jkms.2016.31.10.1511>
- Beall, J. (2016b). Essential information about predatory publishers and journals. *International Higher Education*, (86), 2-3. Erişim adresi: <https://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/viewFile/9358/8368>
- Beall, J. (2017, 7 Ağustos). Beall's list of predatory publishers 2017 [Web blog yazısı]. Erişim adresi: <https://scholarlyoa.com/bealls-list-of-predatory-publishers-2017/>
- Butler, D. (2013). Investigating journals: The dark side of publishing. *Nature*, 495(7442), 433. doi: 10.1038/495433a
- Bivens-Tatum, W. (2014). Reactionary rhetoric against open access publishing. tripleC: Communication, Capitalism & Critique. *Open Access Journal for a Global Sustainable Information Society*, 12(2), 441-446.
- Conn, V. S. (2015). Paying the price for open access. *Western Journal of Nursing Research*, 37(1), 3-5. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1177/0193945914554257>
- Clark, A. M., & Thompson, D. R. (2017). Five (bad) reasons to publish your research in predatory journals. *Journal of Advanced Nursing*, 73(11), 2499-2501. <https://doi.org/10.1111/jan.13090>
- Crawford, W. (2014). Ethics and access 1: The sad case of Jeffrey Beall. *Cites & Insights*, 14(4), 1-14. Erişim adresi: <http://citesandinsights.info/civ14i4.pdf>
- Cress, P. E. (2017). Are predatory conferences the dark side of the open access movement? *Aesthetic Surgery Journal*, 37(6), 734-738. doi: 10.1093/asj/sjw247.
- Christopher, M. M. & Young, K. M. (2015). Awareness of "predatory" open-access journals among prospective veterinary and medical authors attending scientific writing workshops. *Frontiers in Veterinary Science*, 2, 22. doi:10.3389/fvets.2015.00022
- Demir, S. B. (2018). Pros and cons of the new financial support policy for Turkish researchers. *Scientometrics*, 116(3), 2053-2068. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1007/s11192-018-2833-4>
- Franzoni, C., Scellato, G., & Stephan, P. (2011). Changing incentives to publish. *Science*, 333(6043), 702-703. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.1126/>
- Gasparyan A. Y. (2013). Selecting your editorial board: Maintaining standards. *Journal of Korean Medical Science*, 28(7), 972-973. doi:10.3346/jkms.2013.28.7.972
- Gasparyan, A. Y., Yessirkepov, M., Diyanova, S. N., & Kitas, G. D. (2015). Publishing ethics and predatory practices: A dilemma for all stakeholders of science communication. *Journal of Korean Medical Science*, 30(8), 1010-1016. doi: 10.3346/kjms.2015.30.8.1010
- Jansen, P. A., & Forget, P. M. (2012). Predatory publishers and plagiarism prevention. *Science*, 336(6087):1380. doi: 10.1126/science.336.6087.1380-a.
- Kurt, S. (2018). Why do authors publish in predatory journals? *Learned Publishing*. 31(2), 141-147. doi: 10.1002/leap.1150
- Lambert, V., & Lambert, C. (2012). Qualitative descriptive research: An acceptable design. *Pacific Rim International Journal of Nursing Research*, 16(4), 255-256. Erişim adresi: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/PRIJNR/article/view/5805>
- Lincoln, Y., & Guba, E. (1985). *Naturalistic inquiry*, Beverly Hills, CA: Sage.
- Meadows, A. (2017, 5 Aralık). Illegitimate journals and how to stop them: An interview with Kelly Cobey and Larissa Shamseer [Web blog yazısı]. Erişim adresi: <https://scholarlykitchen.sspnet.org/2017/12/05/illegitimate-journals-stop-interview-kelly-cobey-larissa-shamseer/>

- Mouton, J., ve Valentine, A. (2017). The extent of South African authored articles in predatory journals. *South African Journal of Science*, 113(7-8), 1–9. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.17159/sajs.2017/20170010>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1984). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. ThousandOaks: Sage.
- Misra, D. P., Ravindran, V., Wakhlu, A., Sharma, A., Agarwal, V., & Negi, V. S. (2017). Publishing in black and white: the relevance of listing of scientific journals. *Rheumatol International*, 37(11), 1773-1778. doi: 10.1007/s00296-017-3830-2
- Meadows, A. (2017, 5 Aralık). Illegitimate journals and how to stop them: An interview with Kelly Cobey and Larissa Shamseer [Web blog yazısı]. Erişim adresi: <https://scholarlykitchen.sspnet.org/2017/12/05/illegitimate-journals-stop-interview-kelly-cobey-larissa-shamseer/>
- Oermann, M. H., Conklin, J. L., Nicoll, L. H., Chinn, P. L., Ashton, K. S., Edie, A. H., & Budinger, S. C. (2016). Study of predatory open access nursing journals. *Journal of Nursing Scholarship*, 48(6), 624-632. Erişim adresi: <https://pdfs.semanticscholar.org/7035/dc08ea5d07d5d76166fa1da375e2e6e9ac71.pdf>
- Olijhoek, T., & Tennant, J. (2018, 25 Eylül). The "problem" of predatory publishing remains a relatively small one and should not be allowed to defame open access. [Web blog yazısı]. Erişim adresi: <https://blogs.lse.ac.uk/impactofsocialsciences/2018/09/25/the-problem-of-predatory-publishing-remains-a-relatively-small-one-and-should-not-be-allowed-to-defame-open-access/>
- Pyne, D. (2017). The rewards of predatory publications at a small business school. *Journal of Scholarly Publishing*, 48(3), 137–160. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.3138/jsp.48.3.137>.
- Sandelowski, M. (2000). Whatever happened to qualitative description? *Research in Nursing & Health*, 23(4), 334-340. Erişim adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1002/1098-240X%28200008%2923%3A4%3C334%3A%3AAID-NUR9%3E3.0.CO%3B2-G>
- Sandelowski, M. (2010). What's in a name? Qualitative description revisited. *Research in Nursing & Health*, 33(1), 77-84. doi: 10.1002/nur.20362
- Shamseer, L., Moher, D., Maduekwe, O., Turner, L., Barbour, V., Burch, R., ... & Shea, B. J. (2017). Potential predatory and legitimate biomedical journals: Can you tell the difference? A cross-sectional comparison. *BMC Medicine*, 15(1), 28. doi:10.1186/s12916-017-0785-9
- Shen, C., & Björk, B. C. (2015). "Predatory" open access: A longitudinal study of article volumes and market characteristics. *BMC Medicine*, 13(1), 1-15. Erişim adresi: <http://doi.org/10.1186/s12916-015-0469-2>
- Simón, A. (2016). Pitfalls of predatory journals: A personal account. *Comprehensive Psychology*, 5, 1–5. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.1177/2165222816631691>
- Strinzel M, Severin, A., Milzow, K., & Egger M. (2019). Blacklists and whitelists to tackle predatory publishing: A cross-sectional comparison and thematic analysis. *mBio*, 10(3), 10:e00411-19, Erişim adresi: <https://mbio.asm.org/content/mbio/10/3/e00411-19.full.pdf>
- Sullivan-Bolyai, S., Bova, C., & Harper, D. (2005). Developing and refining interventions in persons with health disparities: The use of qualitative description. *Nursing Outlook*, 53(3), 127-133. doi:10.1016/j.outlook.2005.03.005
- Taşkın, Z. ve Doğan, G. (2018, 24 Ekim). Bir tuhaf savaş: Açık bilim ve yağmacı dergiler [Web blog yazısı]. Erişim adresi: <https://sarkac.org/2018/10/bir-tuhaf-savas-acik-bilim-ve-yagmaci-dergiler/>
- Willis, D. G., Sullivan-Bolyai, S., Knafelz, K., & Cohen, M. Z. (2016). Distinguishing features and similarities between descriptive phenomenological and qualitative description research. *Western Journal of Nursing Research*, 38(9), 1185-1204. doi: 10.1177/0193945916645499
- Truth, F. (2012). Pay big to publish fast: Academic journal rackets. *Journal for Critical Education Policy Studies (JCEPS)*, 10(2). Erişim adresi: <http://www.jceps.com/wp-content/uploads/PDFs/10-2-02.pdf>
- Xia, J. (2015). Predatory journals and their article publishing charges. *Learned Publishing*, 28(1), 69–74. Erişim adresi: <http://dx.doi.org/10.1087/20150111>

- Xia, J., Harmon, J. L., Connolly, K. G., Donnelly, R. M., Anderson, M. R., & Howard, H. A. (2015). Who publishes in “predatory” journals? *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 66(7), 1406-1417. doi: 10.1002/asi.23265
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11.bs.). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yükseköğretim Kurulu. (2019, 9 Mart). “Yağmacı” dergi yayınları akademik yükseltmelerde kullanılamayacak. Erişim adresi: <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/yagmaci-dergi-yayinlarina-onlem.aspx>

Yazar

Gülçin Mutlu, İzmir Demokrasi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim dalında öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Doktora öğrenimini Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim alanında tamamlamıştır. Öğrenme ortamı ve sınıf iklimi, yabancı dil öğretimi ve yabancı dil öğretim programlarının geliştirilmesi, eğitimle ilgili disiplinler arası çalışmalar, nitel araştırma yöntemleri, öğretmen eğitimi, değerlendirme özelliklede alternatif ve otantik değerlendirmeye ilişkin yöntemler ilgi alanları arasında yer almaktadır.

İletişim

Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Mutlu, İzmir Demokrasi Üniversitesi, Eğitim fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, İzmir, Türkiye
e-mail: gulcin.mutlu@idu.edu.tr

Summary

Purpose and Significance. Publishing in academic journals is a typical activity and even a must performed by the researchers around the world. When publishing their studies, the researchers are required to follow certain rules and norms in line with science ethics and science communication. There have been recent concerns concerning science ethics and more specifically concerning publishing academic pieces of work. In this sense, one of the concerns by a librarian and scholar led to the emergence of a term called “predatory journals” (Beall 2012, Beall, 2016a). Predatory journals are counterfeit journals devoid of standard publishing processes and ethics. They quickly accept and publish articles upon charging authors (Beall, 2016a) under the disguise of open-access publishing policy. Accordingly, it would be wise to define predatory journals as those journals that exploit open access publishing for their own business and profit-making purposes (Beall, 2012, Beall, 2016a). Beall (2012) emphasizes that there is a strong increase in the number of predatory journals around the world and there is a strong relationship between the policies followed in the academic arenas and the systems employed in terms of academic incentives and rewards in a country (Beall, 2016a; Cress, 2017; Gasparyan et al, 2015; Meadows, 2017; Shamseer et al., 2017). That is, the degree of development in terms of social and economic conditions for a particular country is likely to determine the tendency of its researchers to publish in predatory journals. Some researchers reported that most of the authors publishing in predatory journals were those who were young and inexperienced regarding publishing and scientific communication and who mostly came from the developing countries of the world (Demir, 2018; Simón, 2016; Truth, 2012; Xia et al.). These authors were usually driven by the fear of “Publish or Perish” in that they felt the only way to further their academic careers is nothing but to publish articles. Thus, they become the victims of predatory journals by following the “pay big, publish fast” policy (Truth, 2012, p.56).

Most research concerning predatory journals and publishing has been conducted by utilizing the list proposed and developed by Beall’s (2012, 2017) who in fact coined the term of “predatory journals” in the literature. By using Beall’s (2017) black list, they conducted analyses on the journal metrics and information gathered about the authors publishing in these journals (Akça & Akbulut, 2018; Demir, 2018; Shen & Björk, 2015; Xia et al., 2015). In addition to the interpretations concerning the rates and statistics of predatory publishing, most of these studies above also attempted to predict and comment on the reasons of the researchers for publishing in these journals (Akça & Akbulut, 2018; Demir, 2018; Oermann et al., 2016; Xia et al., 2015). In contrast to the quantitative outlooks and methods of the above studies, there have been such studies the authors of which attempted to reach those previously published in predatory journals to elicit their reasons and true feelings about publishing in these journals by using more qualitative means (Kurt, 2018; Oermann et al., 2016). Although this last line of research appears to be worthy concerning gaining more detailed insights and information about those publishing in these journals, they generally used written interview forms, which may lack the density and interpretative nature of oral qualitative interviews. Therefore, there is a need for research that will enable the researchers to gain a more detailed understanding about the perceptions and experiences of the academicians publishing in predatory journals. Moreover, though the decisions taken by the Turkish Higher Education Council (YÖK, 2019) forbid the use of work published in predatory journals for academic promotion, it is difficult to determine the extent to which Turkish academicians and researchers are aware of these predatory journals. Therefore,

there is another need to investigate the understanding of Turkish researchers about the concept of predatory journals. To serve the above needs, this study addressed the following research questions:

- 1) What is a predatory journal and what type of characteristics these journals possess according to Turkish academicians?
- 2) What are the reasons of Turkish academicians for publishing in predatory journals?

Methodology. This study was designed as a qualitative descriptive study. According to Sandelowski (2000, 2010) and Lambert and Lambert (2012), the main aim of qualitative descriptive research is to provide a basic and direct description of any phenomenon. Similarly, the researcher of this study mainly aimed to offer a descriptive picture of the understanding and awareness of Turkish academicians concerning the concept and characteristics of “predatory journals”. The participants included a total of 10 academicians working at the three state universities located in the Aegean Region of Turkey. Qualitative interviews were conducted by means of an interview schedule prepared by the researcher in line with the review of literature on the research topic and expert opinions. The participants were selected by using maximum variation sampling in that variation was performed regarding these academicians’ specializations, types of the faculties, genders, years of service and academic titles. Content analysis was performed to analyze the transcribed interview recordings. Qualitative data were coded via deductive coding strategy in that the codes were first assigned on the transcribed data were later collected under themes formed in line with the research questions of the study.

Results. Given the characteristics of predatory journals as reported by the participants of this study, it was seen that the participants were aware of the particular characteristics of predatory journals reported in the literature. They reported three main categories of characteristics determining if a journal was predatory or not, which could be divided into further sub-characteristics. These main categories included the characteristics pertaining to *the technical and descriptive features, editorship and review procedures* and *the process of publishing*. The participants frequently reported that if a journal encompassed various and wide discipline areas, published a considerably high number of issues within a year and had recently started publishing, this journal was likely to become a predatory type. Given the most recurring sub-themes related to the characteristics pertaining to the process of publishing, it was seen that high amounts of publishing fees charged from the authors prior to publication were frequently reported by the participants. The reasons expressed by the participants to publish in predatory journals appeared to be mostly in line with the literature. For instance, Turkish academicians mentioned that the waiting time to receive the decisions to get published or not and the frequent rejections by high standard journals encouraged them to publish in predatory journals. The participants also mentioned that most academicians in Turkey published in predatory journals to receive academic promotions and higher academic titles. In line with this idea, they also pointed out that Turkish researchers were encouraged more to publish in these counterfeit journals to receive academic incentives allowance payment given by the government as of 2016.

Discussion and Conclusion. These characteristics that were labelled as *technical and descriptive characteristics* were found to be consistent with those reported in the literature (Beall 2012, 2016a; Gasparyan, 2013; Gasparyan et al., 2015). However, one group of researchers in the literature disagreed with the characteristic concerning the years of service in publishing by

emphasizing that some journals were mistakenly and unfairly labelled as predatory for they were new in the publishing sector and thus lacking the necessary experience in implementing the standard procedures of proper publishing. That is, they supported the idea that inexperience should be differentiated from being predatory (Bivens-Tatum, 2014; Butler, 2013). Thus, it appears that it can be sometimes too difficult to differentiate predatory journals from non-predatory ones. Therefore, white lists of journals instead of black lists should be provided to the researchers in that confirming the positive characteristics of journals is easier than confirming the negative ones (Misra et al., 2017; Strinzel, Severin, Milzow & Egger, 2019). One comment should be made here about the publication fees charged upon acceptance by journals. There are also gold open access journals charging authors to make their work freely available on the internet to the readers and these journals may also follow high standards of quality control. However, if a journal is exploiting this open access publishing model by applying low and even non-existent quality standards, then such journals should be categorized as predatory (Gasparyan et al., 2015; Xia et al., 2015). The motive driven by the academic incentive allowances and academic promotions as reported by the participants parallels with the literature (Akça & Akbulut, 2018; Clark & Thomson, 2017; Demir, 2018; Franzoni, Scellato & Stephan, 2011; Mouton & Valentine, 2017; Pyne, 2017). Moreover, Demir (2018) found that the number of Turkish academicians publishing in predatory journals increased almost by 130 % following the introduction of academic incentives allowance system in 2016. Accordingly, a country is to first establish the necessary infrastructures and foundations about scientific ethics and science communication to implement these academic allowance and promotion systems more effectively (Cristopher & Young, 2015; Gasparyan et al., 2015; Xia et al., 2015). Therefore, Turkey should quickly implement more effective precautions and processes that would support quality of academic work over quantity.